

Utrikespolitiskt beslutsfattande

- En flernivåanalys av Sveriges beslut att bli en del av Europeiska unionens gemensamma säkerhets- och försvarspolitik (GSFP)

LUNDS
UNIVERSITET

Sandra Thonäng

Abstract

In 2008, Sweden accepted the Treaty of Lisbon, which contained a development of the European Security and Defense Policy (ESDP), towards a Common Security and Defense Policy (CSDP). This thesis aims to study the decision making process behind the Swedish foreign policy decision to take part in CSDP, and further develop its security policy within the European Union (EU). The main purpose is therefore to explain which factors that effected the Swedish decision.

To approach this, a social constructivist aim will be taken; the traditionally Foreign Policy Analysis is completed with the Europeanization theory, with the main ambition to illuminate informal process distinctions. The study is a process tracing case study and analyzes both domestic and international conditions, by using qualitative methods.

As a conclusion, the study finds that several factors are of significance in Sweden's decision to take part in CSDP; however, Sweden's act in an *EU Context* at the international level is considered to be the factor with the greatest impact. Because of this, the study also evidence two things; first, the Swedish foreign policy has undergone strong Europeanization; and second, the Europeanization theory can be applied to open up for a more EU-oriented approach in the frontier of Foreign Policy Decision-Making.

Nyckelord: Swedish foreign policy, Foreign Policy Decision Making, Europeanization, Foreign Policy Analysis, CSDP

Antal ord: 9998

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Syfte och problemformulering	1
1.1.1	Definition av centrala begrepp	2
1.1.2	Uppsatsens disposition	2
1.2	Bakgrund	2
1.2.1	Gemensam säkerhets- och försvarspolitik	2
1.2.2	Lissabonfördragets förhandlingsprocess	3
2	Teoretiska utgångspunkter	5
2.1	Europeisering	5
2.2	Att studera utrikespolitiskt beslutsfattande	6
2.2.1	Europeisk integration	7
2.2.2	Analysnivåer	8
2.3	Europeiserade påverkansfaktorer	9
2.3.1	Individnivå	10
2.3.2	Byråkratinivå	11
2.3.3	Statsnivå	11
2.3.4	Internationell nivå	12
2.4	Förklaringsmodell	13
3	Metod	15
3.1	Metodologiska utgångspunkter	15
3.2	Fallstudiedesign	15
3.2.1	Val av fall	17
3.2.2	Processpåring	17
3.3	Insamlingsmetod, material och operationalisering	18
3.3.1	Individnivå	18
3.3.2	Byråkratinivå	19
3.3.3	Statsnivå	20
3.3.4	Internationell nivå	21
3.4	Validitet och reliabilitet	21
4	Resultatredovisning och analys	23
4.1	Individnivå	23
4.1.1	Biografi	24
4.1.2	Idéfunktioner	24
4.1.3	Individuell förklaringskraft	26
4.2	Byråkratinivå	26

4.2.1	Individuell förklaringskraft	28
4.3	Statsnivå	28
4.3.1	Individuell förklaringskraft	31
4.4	Internationell nivå	31
4.4.1	Individuell förklaringskraft	33
5	Slutsats	34
5.1	Diskussion	34
5.1.1	Avslutande reflektioner	35
6	Referenser	36
6.1.1	Tryckta källor	36
6.1.2	Elektroniska källor	37
6.1.3	Offentliga dokument	39
7	Bilaga 1: Utdrag – Lissabonfördraget	40
7.1.1	Solidaritetsklausul	40
7.1.2	Den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken	41

1 Inledning

År 2008 tog Sveriges regering beslutet att godkänna Lissabonfördraget, vilket medförde att den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik (GSFP) trädde i kraft året därpå. Fördraget upprättade en solidaritetsklausul för Europeiska unionen (EU) där det framgår att medlemsländerna kan agera gemensamt vid en katastrof, samtidigt som solidariteten ökade för medlemsländerna vid ett väpnat angrepp.¹ Samtidigt är det svenska Nato-motståndet större än någonsin,² främst på grund av organisationens Washingtonfördrag där artikel fem anger att ett angrepp på ett medlemsland är ett angrepp mot samtliga medlemsländer.³

Det svenska Nato-motståndet och den svenska neutralitetspolitiken har varit ett av de främsta argumenten till att ett svenskt EU-medlemskap från början var otänkbart. På kort tid har Sveriges utrikespolitiska agerande således genomgått en stark förändring och statens positiva inställning till ett fördjupat försvarssamarbete inom EU kan anses stå i stark kontrast till nationens starka Nato-motstånd och militära alliansfrihet.

1.1 Syfte och problemformulering

Uppsatsens motiverande utgångspunkt är att EU:s fördjupade utrikespolitiska samarbete till viss del har försumrats av tidigare forskning och att en mer EU-orienterad utrikespolitisk analys kan främjas. Uppsatsen präglas således av både ett empiriskt och ett teoretiskt syfte som studien avser att uppfylla.

Det empiriska syftet är att kartlägga och förklara varför Sverige valde att bli en del av GSFP, vilket kan tillskrivas att vara samhälligt relevant⁴ då utrikespolitiken i en alltmer globaliserad värld påverkar medborgare och således har engagemanget hos invånare i allt större utsträckning ökat.⁵

Uppsatsens teoretiska syfte är att bidra till diskussionen om hur olika faktorer kan påverka och förklara en stats utrikespolitiska agerande. Mer precist görs detta genom att undersöka vilka nya förutsättningar europeiseringen kan tänkas ha gett upphov till vid utrikespolitiskt beslutsfattande. Det teoretiska syftet anses uppfylla kriteriet om inomvetenskaplig relevans⁶ då syftet även bidrar till den hittillsvarande forskningen om vilka faktorer som påverkar utrikespolitiskt

---

¹ Lissabonfördraget, se Bilaga 1.

² Bjereld, Dagens Nyheter, 2011.

³ Nato 1.

⁴ Teorell, Svensson, 2007, s. 18.

⁵ Gustavsson, 2006, s. 258.

⁶ Teorell, Svensson, 2007, s. 46.

beslutsfattande generellt. För att uppfylla studiens empiriska och teoretiska syfte har följande frågeställning formulerats utifrån ovanstående resonemang:

Vilka europeiserade faktorer påverkade Sveriges säkerhetspolitiska beslut att delta i GSFP?

1.1.1 Definition av centrala begrepp

Vid en definition av begreppet ”utrikespolitik” är en vanlig utgångspunkt att det är den politik som en stat för mot andra stater i det internationella systemet och att staterna genom detta strävar efter specifika mål. Dessa mål kan vara av olika karaktär men vanligt förekommande målsättningar är säkerhet, välfärd och ideologi.⁷ Denna definition tillämpas i nuvarande uppsats; vidare presenteras europeiseringens definition i kapitel två.

1.1.2 Uppsatsens disposition

Inledningsvis presenteras en sammanfattande bakgrund av GSFP:s centrala förändringar och Lissabonfördragets förhandlingsprocess. Detta följs av studiens teoretiska utgångspunkter där det diskuteras hur europeiseringen kan tänkas ha påverkat Sveriges beslutsprocess utifrån respektive analysnivå. I studiens metoddel presenteras metoden för den empiriska analysen, vilket följs av resultatdelen där resultatet av analysen redovisas och analyseras. Avslutningsvis presenteras de slutsatser författaren uppnår samt egna reflektioner kring uppsatsen.

1.2 Bakgrund

Bakgrundens övergripande presentation av GSFP motiveras utifrån att det är centralt att påvisa vilka institutionella förändringar Sverige valde att ta del av. Ambitionen är inte att inkludera samtliga förändringar utan främst de centrala ändringar som anses vara av betydelse för studien.

1.2.1 Gemensam säkerhets- och försvarspolitik

Lissabonfördraget medförde flera förändringar som påverkade den europeiska säkerhets- och försvarspolitiken. Förutom namnbytet, från den Europeiska

---

⁷ Gustavsson, 2006, s. 255-259.

säkerhets- och försvarspolitik (ESFP) till GSFP, medförde fördraget institutionella förändringar, främst i form av inrättandet av den höga representanten för utrikesfrågor och säkerhetspolitik. Representanten ska verka för ett mer samordnat utrikespolitiskt agerande för EU och får även den nya utrikestjänsten *European External Action Service* till sitt förfogande. Fördraget medförde samtidigt en fördjupning av försvarspolitik genom upprättandet av ett permanent strukturerat samarbete, där frivilliga medlemsstater med hög militär kapacitet kan göra mer bindande åtaganden inom området.⁸ Genom det strukturerade samarbetet och med en gemensam byrå för utvecklingen av försvarspolitik, *Europeiska försvarsbyrån*, har unionen således vidareutvecklat medlemsstaternas konfliktförebyggande och fredsfrämjande insatser.

Som nämnts inledningsvis upprättade GSFP även en starkare solidaritet mellan medlemsländerna genom solidaritetsklausulen, men detta främjades även genom artikel 42 i fördraget där det framgår att vid ett väpnat angrepp mot ett medlemsland är övriga skyldiga att ge stöd.⁹ Även om fördraget saknar garantier för en militär allians finns det anledning att kasta ljus över försvarsfrågan då GSFP informellt kan tolkas som en tendens till ett framtida militärt samarbete.

1.2.2 Lissabonfördragets förhandlingsprocess

För att finna ett alternativ till konstitutionsfördraget som EU inte lyckades genomföra 2004 sammankallades en regeringskonferens i juni 2007 för att utarbeta ett reformfördrag för unionen. Under konferensen antogs ett mandat om att en ny regeringskonferens fick uppdraget att färdigställa ett ändringsfördrag. Den 19:e oktober 2007 antogs den slutgiltiga fördragstexten och den 13:e december samma år undertecknades fördraget av medlemsstaterna i Lissabon.¹⁰ Undertecknandet av fördraget följdes således av ratificeringsprocessen att godkänna Lissabonfördraget i respektive medlemsstat, i enighet med respektive nations grundlag.

Den svenska regeringen överlämnade den 3:e juli 2008 sin proposition till riksdagen om att Lissabonfördraget borde godkännas, vilket resulterade i att den svenska riksdagen godkände fördraget den 20 november 2008. Efter att samtliga medlemsländer ratificerat fördraget trädde de således i kraft den 1:a december 2009.¹¹ Nedan presenteras en översiktlig tabell av Lissabonfördragets förhandlingsprocess för att lättare åskådliggöra processen och således studiens referensperiod.

---

⁸ Utterström, Hagström Frisell, 2008, s. 14.

⁹ Se Bilaga 1.

¹⁰ Europa 1.

¹¹ Regeringen 5.

Tabell 1: Lissabonfördragets förhandlingsprocess.

23/6 2007: Regeringskonferens i Bryssel.
13/12 2007: Lissabonfördraget undertecknas av samtliga EU-medlemsstater.
19/10 2007: Slutgiltig fördragstext antas i Lissabon.
13/12 2007: Samtliga medlemsstater undertecknar fördraget.
3/7 2008: Sveriges regering överlämnar sin proposition till riksdagen.
20/11 2008: Sverige godkänner Lissabonfördraget.
1/12 2009: Lissabonfördraget träder i kraft.

2 Teoretiska utgångspunkter

I kapitlet presenteras inledningsvis europeiseringen som begrepp, främst utifrån att teorin genomsyrar resterande diskussioner i avsnittet. Detta följs av en introduktion av utrikespolitiskt beslutsfattande, europeisk integration samt studiens analysnivåer. I den avslutande delen presenteras vilka tänkta europeiserade faktorer som anses ha påverkat Sveriges beslut att bli en del av GSFP, vilket även illustreras i en sammanfattande analysmodell.

2.1 Europeisering

Den specifika innebörden av begreppet europeisering har diskuterats av centrala forskare i stor utsträckning, utan att resultera i en akademisk konsensus. Europeiseringens traditionella avgränsning kan anses vara dess referens till ”top-down”-processen, vilket betecknar hur EU påverkar den nationella medlemsstaten och hur staternas institutioner förändras som en konsekvens av medlemskapet.¹² I kontrast till denna traditionella avgränsning presenterar professor Johan P. Olsen i artikeln ”The many Faces of Europeanization” även andra definitioner som bör inkluderas i begreppet. Enligt Olsens beskrivning refererar europeiseringen till förändringen av externa gränser, utvecklingen av EU:s institutioner, EU:s effekt på medlemsstaternas förvaltning, exporten av europeiska organisationer utanför EU samt utvecklingen av ett politiskt enande projekt.¹³

Andra forskare inom området har belyst att Olsens definition av begreppet är omfattande och att forskaren refererar till europeisk politik i sin helhet, vilket medför en kritik till Olsens definition då europeiseringen inte anses kunna tillskrivas ett specifikt fenomen. Olsen belyser samtidigt att den nationella nivån och EU-nivån ständigt integrerar och förändras samtidigt, vilket andra forskare även anser resultera i en orimlighet vid determinationen av det kausala sambandets direction.¹⁴

Filosofie doktorn Kyriakos Moumoutzis belyser i sin forskning att begreppet i hög utsträckning även måste ta hänsyn till informella regler, socialisering och normer som det europeiska systemet ger upphov till. Moumoutzis menar dock samtidigt att hänsyn inte endast bör tas till socialiseringen som uppkommer mellan medlemsstaterna utan begreppet kan även inkludera aktörers rationella

---

¹² Brommesson, 2010, s. 227.

¹³ Egen översättning, se Olsen, 2002.

¹⁴ Moumoutzis, 2011, s 612.

handlingar.¹⁵ Här står Olsens definition i kontrast till Moumoutzis då Olsen menar att aktörers strategiska beteende istället begränsas av unionens bärande idéer. Olsens artikel kan emellertid tillskrivas likheter med Moumoutzis då även Olsen anser att normer kan tillskrivas europeiseringens verkan.¹⁶

I doktorerna Tanja A. Börzels och Thomas Risses forskning presenterar författarna sin definition av europeiseringen som kan tillskrivas både likheter och skillnader med förut nämnda forskare. Doktorerna studerar EU:s påverkan på nationella beslut och tillskriver bland annat europeiseringen som en process av socialisation och menar att aktörer socialiseras av EU:s normer och rutiner, vilket medför en lojalitet till gemensamma värden. Detta legitimerar i sin tur nya idéer och skapar enade identiteter som förändrar den enskilda medlemsstatens mål och preferenser.¹⁷

Filosofie doktor Douglas Brommesson menar, i likhet med samtliga nämnda forskare, att europeiseringens normativa effekter är centrala att belysa. Forskaren vidareutvecklar därför begreppet till *normativ europeisering*,¹⁸ som tydligt markerar normers relevans för europeiska aktörer.

I nuvarande studie kommer europeiseringen att referera till den definition av begreppet som Börzel och Risse utvecklar, vilket kan motiveras genom att samtliga berörda forskare har benämnt europeiseringens socialiserande inverkan, samt normers betydelse. EU:s komplexa samverkan kommer även studeras genom den traditionella ”top-down” processen. Detta anses avgränsa begreppet och samtidigt möjliggöra en analys av de nya förutsättningar som europeiseringen kan tänkas ge upphov till, främst då informella processer inkluderas i definitionen.

2.2 Att studera utrikespolitiskt beslutsfattande

Inom studiet av internationella relationer förekommer klassiska teorier i form av realism, där staters främsta mål antas vara att säkra dess egen överlevnad, samt liberalism, där en mer positiv anda till internationell rättsordning förespråkas. Även om skolorna har tillämpats i hög utsträckning inom forskningsområdet har de dock samtidigt utsatts för hård kritik. Det faktum att gränsen mellan inrikes- och utrikespolitik i dagens allt mer globaliserade värld reducerats har medfört krav på en modern analysinriktning som på ett djupare plan studerar vad som händer inne i staten. Som ett svar på denna tidigare frånvarande analysinriktning har den utrikespolitiska analysen vuxit fram, vars tillämpning i hög grad möjliggör en mer ingående analys av staten genom att öppna upp ”den svarta lådan”.¹⁹

---

¹⁵ Moumoutzis, 2011, s. 610-614.

¹⁶ Olsen, 2002, s. 929-935.

¹⁷ Börzel, Risse, 2006, s. 493.

¹⁸ Brommesson, 2010, s. 227 (Egen översättning från ”Normative Europeanization”).

¹⁹ Brommesson, Ekengren, 2011, s. 27.

Utrikespolitisk analys utgörs främst av utrikespolitiskt beslutsfattande och filosofie doktor Douglas Brommesson och prefekt Ann-Marie Ekengren presenterar fyra faktorer som indikerar på att utrikespolitiskt beslutsfattande skiljer sig i förhållande till annat beslutsfattande; annan mottagare för politiken, stark sekretess, liten beslutskrets samt den allmänna opinionens begränsade intresse för utrikespolitiken.²⁰ Forskarna belyser vidare att utrikespolitiska beslutsprocesser står i centrum inom analysinriktningen och därför är de aktörer och individer som kan anses vara aktiva vid beslutsprocessen av intresse att studera. I likhet med detta menar professor Valerie M. Hudson att politiska ledare inte själva är ansvariga för det utrikespolitiska beslutet utan hänsyn måste även tas till inrikespolitiska förhållanden.²¹ Då det finns ett högt antal möjliga påverkansfaktorer vid utrikespolitisk analys har filosofie doktor Jakob Gustavsson, i likhet med Brommesson, belyst att dessa faktorer kan tillskrivas olika analysnivåer för att möjliggöra strukturella studier.²²

Brommesson och Ekengren menar att en utveckling som främjas inom utrikespolitisk analys är dess koppling till socialkonstruktivismen där aktörerna och kognitiva processer står i fokus, vilket anses vara av betydelse för beslutsfattandet.²³ I likhet med detta belyser professor Jeffrey T. Checkel i sin forskning att aktörer inte endast kan betraktas som rationella utan ett konstruktivistiskt perspektiv måste tillämpas som komplement inom utrikespolitisk analys. Checkel belyser även att dagens globaliserade värld reducerar gränsen mellan inrikes- och utrikespolitik,²⁴ vilket möjliggör tillämpningen av europeiseringsteorin där den komplexa integrationen mellan nationell- och internationell nivå kan analyseras.²⁵

Genom att studien avser att undersöka vilka nya förutsättningar europeiseringen har gett upphov till vid Sveriges beslut att bli en del av GSFP intar studien således ett socialkonstruktivistiskt perspektiv. Detta med medvetenhet om att olika forskare ständigt intar olika infallsvinklar och belyser olika perspektiv och modeller vid en analys av utrikespolitiskt beslutsfattande.

2.2.1 Europeisk integration

Doktor Lisbeth Aggestam menar att EU inte passar traditionella koncept vid studiet av internationella aktörer och att Europas fördjupade integration således påkallar en mer EU-orienterad utrikespolitisk analys.²⁶ I likhet med Aggestam belyser professor Brian White den utrikespolitiska analysens traditionella begränsningar och menar att EU:s medlemsstater för sin respektive nationella

---

²⁰ Brommesson, Ekengren, 2011, s. 20.

²¹ Se Hudson, 2005.

²² Gustavsson, 2006, s. 260-270.

²³ Brommesson, Ekengren, 2011, s. 28.

²⁴ Brommesson, Ekengren, 2011, s. 21.

²⁵ Checkel, 2008, s. 77.

²⁶ Aggestam, 2008, s. 361.

utrikespolitik i stark samverkan med unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiska agerande. Detta anser White medföra att den europeiska integrationsprocessen har stark påverkan på medlemsstaters utrikespolitiska beslut, därför är den europeiska integrationen högst relevant att inkludera vid genomförandet av en utrikespolitisk analys. White anser vidare att europeiseringen möjliggör en sammanlänkning av olika analysnivåer och att det fördjupade europeiska samarbetet i modern tid påkallar viktiga frågor om idéer, identiteter och socialiseringens påverkan vid utrikespolitiskt beslutsfattande för att kunna analysera EU-medlemsstaternas komplexa samverkan.²⁷ I likhet med ovanstående författare menar Moumoutzis i sin forskning att europeiseringen som koncept är brukbart vid empiriska undersökningar av utrikespolitisk karaktär inom EU,²⁸ vilket även motiverar den valda ansatsen.

Som tidigare nämnt belyser kritiker teorins ospecifika innebörd, samtidigt som de påpekar teorins begränsade inverkan på EU:s medlemsländer och hänvisar till den mellanstatliga karaktären som fortfarande präglar unionens utrikespolitiska samarbete.²⁹ Professorerna David Richards och Martin J. Smith menar således i sin forskning att europeiseringen har haft begränsad inverkan på EU:s medlemsländer och belyser att integrationen endast har skapat ett komplext ömsesidigt beroende mellan staterna.³⁰

Ovanstående resonemang har främjat tanken om att europeiseringen kan komplettera den utrikespolitiska analysen, trots medvetenhet om kritikers motsatta perspektiv. Ansatsen kan tillskrivas många fördelar, främst utifrån att en mer EU-orienterad ansats kan främjas men även utifrån att det är centralt att belysa informella processers inverkan, och inte enbart formella regler, för att förhindra slutsatsen att det utrikespolitiska området fortfarande är enbart mellanstatligt.³¹ Med bakgrund i ovanstående resonemang anses europeiseringen vara central att ta del av vid förklarandet av utrikespolitiskt beslutsfattande inom EU.

2.2.2 Analysnivåer

Inom ramen för diskussionen om vad som påverkar en stats utrikespolitik är de omständigheter och faktorer som olika forskare belyser nästintill oändliga, vilket har främjat ett behov av att skapa ordning och struktur för att möjliggöra systematiska studier. Enligt tidigare forskning är ett bra redskap att hänföra de olika förklaringsfaktorerna till olika analysnivåer,³² vilket inte enbart präglas av fokus på systemnivå, så som traditionella IR-teorier tenderar att göra.³³

---

²⁷ White, 2004, s. 17, 20-22.

²⁸ Moumoutzis, 2011, s. 610-614.

²⁹ White, 2004, s. 18.

³⁰ Richard, Smith, 2002.

³¹ Strömvik, 2002, s. 257.

³² Gustavsson, 2006, s. 268.

³³ Gustavsson, 2006, s. 268.

Frågor om vilken analysnivå forskaren bör tillämpa för att på bästa sätt förklara och förstå ett fenomen, samt om olika nivåer ens kan kombineras, har genererat en omfattande debatt inom forskningsområdet. Filosofiteoretikerna Martin Hollis och Steve Smith presenterar i *Explaining and Understanding International Relations* olika problem som uppkommer vid forskarens val av analysnivå. Författarna diskuterar vidare att det kan vara utmanande att blanda strukturella och aktörsinriktade faktorer då förklaringarna tillsammans anses bidra till en snedvriden förklaring. Författarna presenterar även svårigheten med att uppnå en kombination av att förklara och förstå ett politiskt fenomen,³⁴ och i bokens slutsatser intar forskarna skilda förhållningssätt.

Filosofie doktor Jakob Gustavsson menar i sin avhandling *The Politics of Foreign Policy Change* att förklaring och förståelse är möjligt att kombinera och betonar att Hollis och Smiths ansats är något överdriven. För att konstruera en förklaring måste författaren även förstå de bakomliggande mekanismerna, vilket anses möjligt då Gustavsson menar att den sociala världen kännetecknas av tillräckliga regelbundenheter för att de ska kunna observeras.³⁵ Gustavsson tillämpar i sin avhandling uppdelningen mellan internationella och nationella faktorer och sammanför på så sätt olika analysnivåer.³⁶ Forskaren benämner de traditionella analysnivåerna inom forskningsområdet som individnivå, byråkratinivå, statsnivå samt internationell nivå.³⁷ I kontrast till detta anser dock andra forskare att en annan uppdelning av analysnivåerna är att föredra.³⁸

Att tillämpa olika analysnivåer i en och samma studie kan tillskrivas många fördelar då tillvägagångssättet kan anses främja en holistisk bild av det empiriska fenomenet, vilket även kan motiveras utifrån att de möjliggör en analys från mikro- till makronivå. Utifrån ovanstående resonemang kommer de traditionella analysnivåerna att sammanföras i nuvarande studie, med medvetenhet om centrala forskares tveksamhet inför att sammanföra olika analysnivåer, samt det höga antalet starka kandidater till de påverkansfaktorer som valts ut.

2.3 Europeiserade påverkansfaktorer

I detta avsnitt presenteras vilka förklaringsfaktorer som inkluderas i analysen utifrån europeiseringens nya förutsättningar inom respektive analysnivå. Här kan observeras att studien intar ett eklektiskt tillvägagångssätt då ambitionen inte är att påvisa att endast en påverkansfaktor har varit avgörande för beslutet. Det intas således en öppenhet mot att samtliga faktorer kan vara av betydelse för Sveriges beslut att bli en del av GSFP.

---

³⁴ Hollis, Smith, 1991.

³⁵ Gustavsson, 1998, s. 5-6.

³⁶ Gustavsson, 1998, s. 23.

³⁷ Gustavsson, 2006, s. 268.

³⁸ Se Mintz, DeRouen, 2010, s. 17-21.

2.3.1 Individnivå

På individnivå studeras vilken betydelse enskilda individer har för statens utformning av utrikespolitiken. För att undersöka den enskilda individens påverkan har tidigare forskning tillämpat kognitiv teoribildning där personers föreställningar, idéer och kognitiva konsistens har tillskrivits som centrala faktorer.³⁹ Analysen på individnivå kommer utgå från idéers påverkan, vilket utifrån tidigare forskning anses vara av betydelse för utrikespolitiskt beslutsfattande.

Professorerna Judith Goldstein och Keohane presenterar i sin forskning tre sätt där individer kan tänkas ta hjälp av sina idéer: idéer som vägkartor, idéer som fokalpunkter samt idéer som inbäddade i politiska institutioner. Idéer som vägkartor uppfyller funktionen som moral kompass för individen genom att tydliggöra vilka mål som individen ska uppnå och agera efter. Idéer som fokalpunkter begränsar eller främjar samarbete för individen med andra politiska aktörer,⁴⁰ då parter med olika uppfattningar kan hålla samman genom lojalitet till en gemensam idé.⁴¹ Idéer som inbäddade i politiska institutioner innebär att idéer präglar utformningen av institutioner, vilket i sin tur resulterar i att idéerna själva lever vidare genom institutionerna.⁴²

Författarna menar även att idéer kan tillskrivas olika nivåer vid en analys; världsåskådningar, principiella, samt kausala. En världsåskådning är en idé på hög abstraktionsgrad där individens agerande präglas av vilken världsåskådning individen agerar efter.⁴³ En principiell idé är moraliskt laddad och anger således vad som är rätt eller fel. Kausala idéer agerar på den lägsta abstraktionsgraden och anger hur önskade mål kan uppnås. Individens utrikespolitiska agerande kan således påverkas av idéer utifrån vilken abstraktionsgrad de intar samt utifrån vilken funktion de uppfyller.⁴⁴

Europeiserade idéer

Europeiseringens inverkan, i form av att enade EU normer bildas, kan antas ge upphov till nya förutsättningar för individers idéer. De normer som utvecklas kan antas bygga på en enad lojalitet hos parterna där samtliga bekänner sig till samma normer, och där individers idéer således uppfyller funktionen som fokalpunkter. Om dessa EU normer blir individens moraliska mål, och individens agerande skiljer sig från tidigare när nationella normer var vägledande, kan europeiseringen även anses ha gett upphov till nya förutsättningar genom att påverka idéernas funktion som vägkartor. Genom detta kan idéer anses ha blivit europeiserade, vilket i sin tur har medfört att dessa idéer har präglat utformningen av politiska

---

³⁹ Gustavsson, 2006, s. 268.

⁴⁰ Goldstein, Keohane, 1993, s. 24-26.

⁴¹ Demker, 2011, s. 51-54.

⁴² Ekengren, 2005, s. 26-29.

⁴³ Demker, 2011, s. 53.

⁴⁴ Demker, 2011, s. 54.

institutioner och därför har samarbete främjats. Analysen på individnivå kommer att utgå från nedanstående analyschema.

Idéer	Världsåskådningar	Principiella	Kausala
Väggkartor			
Fokalpunkter			
Institutionalisering			

Källa: Goldstein och Keohane 1993, s 24.

2.3.2 Byråkratinivå

På byråkratinivå studeras byråkratins, tjänstemännens och förvaltningens betydelse för utrikespolitiskens utformning. Tidigare forskning utifrån byråkratinivån har präglats av fokus på hur rådgivare väljs ut, hur den utrikespolitiska beslutsprocessen organiseras samt vilka grupper som konstitueras.⁴⁵ Analysen utifrån byråkratinivå kommer utgå från tjänstemännens betydelse för beslutsfattandet i form av informella nätverk, vilka av tidigare forskning anses vara av betydelse.

Professor Jonas Tallberg presenterar i *EU:s politiska system* att informella nätverk får allt större inverkan på de beslut som fattas inom EU. Nätverken kan vara nationellt baserade och Tallberg menar att de uppkommer till följd av att exempelvis svenska politiker, diplomater och experter utbyter information om en sakfråga som samtliga parter finner angelägen. Detta resulterar i att det uppstår ett nära samarbete på nationell nivå där svenskar bildar informella överenskommelser.⁴⁶

Europeiska nätverk

När det europeiska samarbetet fördjupas kan förvaltningens tjänstemän, till följd av europeiseringen inverkan i form av socialisering, antas utveckla informella nätverk som blir starkare än de som är nationellt baserade. De tjänstemän som agerar inom EU kan antas socialiseras in i nya mönster och svenska tjänstemän tar kontakt med kollegor från andra medlemsländer, vilket innebär att europeiska nätverk uppstår till följd av europeiseringen.

2.3.3 Statsnivå

På statsnivå studeras hur statens statskick är avgörande för att finna samband med dess utrikespolitiska agerande. Hit kan även inrikespolitiska förhållanden hänföras då tidigare forskare har studerat det politiska spelet mellan partier och

⁴⁵ Gustavsson, 2006, s. 269.

⁴⁶ Tallberg, 2009, s. 60-61.

den allmänna folkopinionen.⁴⁷ Andra forskare har dock konstaterat att en stats utrikespolitiska agerande kan präglas av mer informella faktorer i form av den egna statens identitet, med andra ord vilken roll politiska ledare uppfattar att staten bör spela på den internationella arenan.⁴⁸ Analysen på statsnivå kommer utgå från identitetens påverkan, vilket utifrån tidigare forskning anses vara av betydelse för utrikespolitiskt beslutsfattande.

Filosofie doktor Douglas Brommesson och prefekt Ann-Marie Ekengren menar att en stat som Sverige kan agera för att stärka en viss identitet som har uppfattas av inhemska eller internationella aktörer och att denna identitet således fastställer att staten bör agera på ett visst sätt.⁴⁹ Professor Marie Demker menar vidare att en förändring i en stats utrikespolitiska ståndpunkt kan vara baserad på en önskan om att förändra den nationella identiteten, vad Sverige bör vara.⁵⁰

Europeisk identitet

Europeiseringens inverkan i form av att enade identiteter skapas och således förändras den enskilda statens mål och preferenser, kan anses ge upphov till nya förutsättningar som påverkat Sveriges beslutsprocess. Sverige kan antas ha utvecklat en stark lojalitet till europeiska värden och således prioriterat dessa framför lojaliteten till nationella värden.⁵¹ Sverige kan således agera efter europeiska normer och försvara dessa utanför unionens gränser, vilket gör att EU-identiteten får genomslag hos politiker.

2.3.4 Internationell nivå

På den internationella nivån inspireras analysen av mer traditionella IR teorier, främst då sen säkerhetspolitiska strukturen står i centrum. Den säkerhetspolitiska strukturen analyseras enligt tidigare forskning utifrån traditionella sakfrågor i form av alliansbildning, maktförhållanden och säkerhetsdilemman. På den internationella nivån är det dock centralt att strukturella förhållanden inte ger en fullständig förklaring till statens utrikespolitiska agerande utan det är hur beslutstagare uppfattar dessa fenomen, och således anpassar sitt agerande efter de som är av intresse att undersöka.⁵² Analysen på den internationella nivån kommer således utgå från den rådande säkerhetspolitiska strukturen vid Lissabonfördragets beslutsprocess.

EU-kontext

Enligt vad europeiseringen refererar till i nuvarande uppsats, i form av enade identiteter och socialisering, kan Sverige antas befinna sig i en europeisk kontext

---

⁴⁷ Gustavsson, 2006, s. 269.

⁴⁸ Brommesson, Ekengren, 2011, s. 22.

⁴⁹ Brommesson, Ekengren, 2011, s. 22.

⁵⁰ Demker, 2011, s. 57-60.

⁵¹ Brommesson, 2010, s. 228.

⁵² Gustavsson, 2006, s. 271.

på den internationella nivån, främst utifrån att Sverige skolas in i tanken om att nationens säkerhet bäst kan säkras utifrån ett fördjupat EU-samarbete. Genom att undersöka den säkerhetspolitiska strukturen som förekom vid Sveriges beslutsprocess 2008 utifrån maktförhållande, alliansbildning och säkerhetsdilemman, kan det fastställas om externa händelser uppfattades som motiv till ett fördjupat samarbete inom EU.

2.4 Förklaringsmodell

Filosofie doktor Jakob Gustavsson presenterar i sin forskning en förklaringsmodell för utrikespolitiskt beslutsfattande och inkluderar individuella beslutsfattare och beslutsprocessen som mellanliggande variabler i modellen.⁵³ Detta tillvägagångssätt tillämpar även professor Ulf Bjereld i sin avhandling där olika nivåer sammanförs och beslutsfattarna finns inlagda som en mellanliggande variabel.⁵⁴ I likhet med detta presenterar filosofie doktor Douglas Brommesson och professor Ann-Marie Ekengren i deras forskning att externa påverkansfaktorer påverkar den mellanliggande variabeln beslutsfattande. I kontrast till Gustavsson och Bjereld inför dock Brommesson och Ekengren ett ”filter” som anses filtrera centrala påverkansfaktorer. Detta filter anser författarna utgöras av idéer, normer och identiteter, vilket i deras modell placeras mellan påverkansfaktorerna och beslutsfattandet.⁵⁵

I nuvarande studie kommer Brommessons och Ekengrens modell att kombineras med Gustavssons och samtidigt modifieras något. En central skillnad är att, för att uppfylla studiens teoretiska syfte, placera det fördjupade EU-samarbetet och således europeiseringen framför påverkansfaktorerna, vilket kan anses tillskrivas att vara en form av ”filter” utifrån Brommesson och Ekengrens modell. Denna placering kan tillskrivas likheter med Bjerelds modell där forskaren placerar sakområdet före påverkansfaktorerna.⁵⁶ Här tas avstånd från Gustavssons centrala fokus på enskilda beslutsfattarens inlärningsprocess, vilket hade krävt komplettering av studien i form av intervjuer. Fokus i nuvarande studie är utifrån ovanstående resonemang således europeiserade faktorer, som antas ha påverkat Sveriges beslut att bli en del av GSFP. I modellen nedan utgör det utrikespolitiska beslutet den beroende variabeln och påverkansfaktorerna de oberoende variablerna.

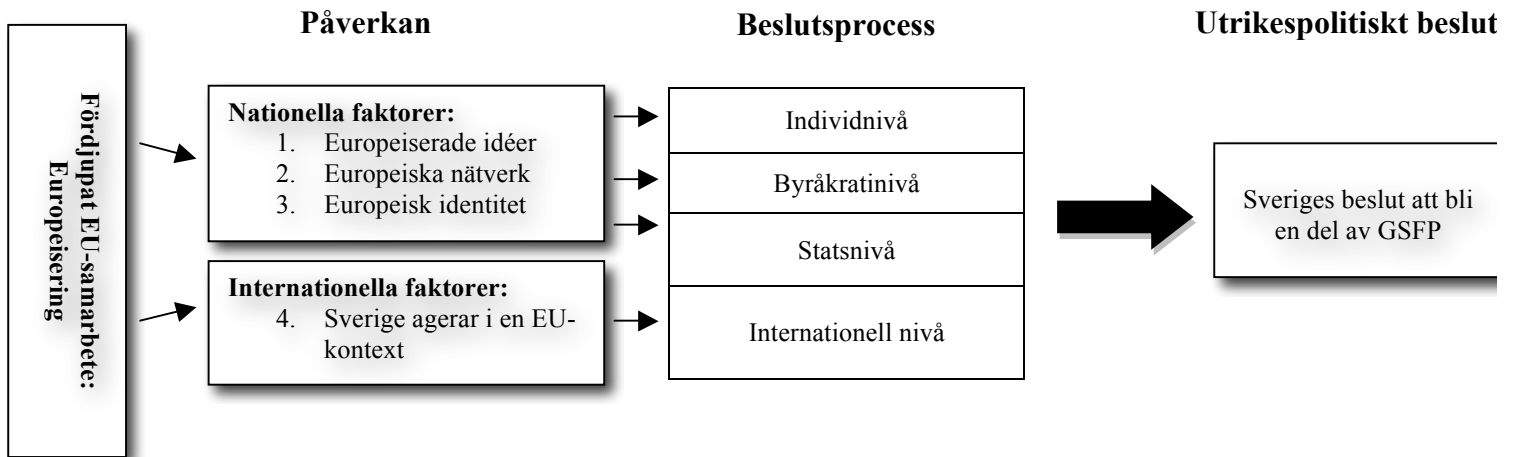
⁵³ Gustavsson, 1998, s. 24-25.

⁵⁴ Bjereld, 1989, s. 20-21.

⁵⁵ Brommesson, Ekengren, 2011.

⁵⁶ Bjereld, 1989, s. 22.

Figur 1: Förklaringsmodell.

3 Metod

För att ge en stimulerande förklaring till varför Sverige valde att ta del av GSFP har en fallstudiemetod tillämpats i studien. I kapitlet presenteras fallstudien som design samt processpåring, som är studiens övergripande metod. Detta följs avslutningsvis av en genomgång av respektive påverkansfaktors insamlingsmetod, material och operationalisering.

3.1 Metodologiska utgångspunkter

Studiens metodologiska utgångspunkt är att undersöka varför Sverige valde att ta del av GSFP utifrån begreppet utrikespolitiskt beslutsfattande. Studiens empiriska syfte konstaterar att undersökningen är av förklarande karaktär med ambitionen om att systemetiskt analysera tänkta påverkansfaktorer. Den förklarande ansatsen är avsedd att tillfredställas genom en utrikespolitisk analys, med antagandet om att både nationella och internationella faktorer har påverkat beslutprocessen.

Här kan samtidigt noteras att vid en förklarande studie är författarens utgångspunkt ofta en kombination som utgörs av en realistisk ontologi och objektivistisk epistemologi. Denna utgångspunkt kan kritiseras utifrån det idiografiska synsättet där teoretiker menar att författaren inte helt objektivt kan studera världen, och således är målet med forskningen inte att förklara.⁵⁷ Genom detta visas medvetenhet om att forskarens ”glasögon” faktiskt påverkar studiens resultat.⁵⁸ Resonemangets konsekvenser för nuvarande uppsats anses främst vara att det kausala sambandets direction och styrka är utmanande att fastställa och således är det centralt att inta en öppenhet om förklaringskraftens ambition.

3.2 Fallstudiedesign

För att uppfylla studiens empiriska syfte har en fallstudiedesign tillämpats. Syftet medför att studien är av förklarande karaktär och för att kunna studera orsakerna till beslutet är fallstudien i form av en orsaksanalys. Detta står således i kontrast till en effektanalys där effekterna av beslutet istället hade studeras.⁵⁹

---

⁵⁷ Teorell, Svensson, 2007, s. 40-41.

⁵⁸ Beckman, 2005, s. 20-21.

⁵⁹ Teorell, Svensson, 2007, s. 27.

Valet av design kan motiveras utifrån att studiet av utrikespolitik kännetecknas av fallstudier samt att hur påverkansfaktorer kan tänkas påverka beror ytterst på kontextuella omständigheter.⁶⁰ Vidare ska en enskild och unik händelse analyseras och fallstudien möjliggör således en mer djupgående analys och förståelse av det utrikespolitiska beslutet, istället för att tillämpa en extensiv studie där forskaren går på bredden och inkluderar fler fall i analysen.⁶¹

Professor Jan Teorell och prefekt Torsten Svensson presenterar i *Konsten att fråga och svara* fyra orsakskriterier som tillsammans enligt författarna utgör en definition av en orsakförklaring. De fyra kriterierna är kontrafaktisk skillnad, tidsordning, isolering samt mekanismen. Författarna menar att fallstudien uppfyller kriterierna om tidsordning och mekanism, vilket innebär att fallstudien som metod ger bättre belägg för att orsak kommer före verkan samt främjar djupare förståelse för de processer som förklarar *varför* orsak leder till verkan.⁶² Forskarna menar vidare att fallstudien inte uppfyller kriterierna för isolering och kontrafaktisk skillnad, vilket innebär att det saknas kontrollsituationer för att kontrollera för bakomliggande variabler samt att det är utmanande för forskaren att konstatera vad som hänt om en tänkt orsak *inte* inträffat.⁶³

Teorell och Svensson betonar vikten av kontrollsituationer och jämförelsepunkter, vilket således kan tolkas som att författarna förespråkar extensiva studier och jämförande fallstudier. I kontrast till detta menar filosofie doktor Jakob Gustavsson att enstaka fallstudier främjar ”inom-fallsanalyser”, vilka antas således ge en djupare förklaring till analysobjektet. Gustavsson anser vidare att forskare kan tillämpa kontrafaktiska tankeexperiment i undersökningen genom att ställa frågan ”tänk om?”⁶⁴ där forskaren själv resonerar angående påverkansfaktorerna.⁶⁵ Detta kan således antas utgöra en strävan efter att stimulera Teorells och Svenssons kriterie om kontrafaktisk skillnad. Det kontrafaktiska resonemanget utvärderar även påverkansfaktorernas individuella förklaringskraft och deras styrka diskuteras i förhållande till varandra. Kritiker anser dock att dessa tankeexperiment är alltför spekulativa men förespråkare anser att de ger viktiga möjligheter till att diskutera de kausala mekanismerna.⁶⁶

I metodlitteraturen diskuteras även behovet av att generalisera studiens resultat vilket anses avgörande för om undersökningen ska definieras som teorikonsumerande, teoriprovande eller teoriutvecklande. Var gränsen går mellan de olika kategorierna är svårdefinierat, men nuvarande studie kan främst anses vara en teorikonsumerande fallstudie då fallet, inte teorin, står i centrum. Samtidigt kan studien anses vara av teoriprovande karaktär då europeiseringen

---

⁶⁰ Gustavsson, 2006, s. 267.

⁶¹ Teorell, Svensson, 2007, s. 13.

⁶² Teorell, Svensson, 2007, s. 13.

⁶³ Teorell, Svensson, 2007, s. 64.

⁶⁴ Gustavsson, 1998, s. 5-7.

⁶⁵ Gustavsson, 1998, s. 6.

⁶⁶ Gustavsson, 1998, s. 5-8.

antas ha gett upphov till nya förutsättningar som kan förklara det utrikespolitiska beslutet och där påverkansfaktorernas hållbarhet faktiskt prövas.⁶⁷

Utifrån ovanstående resonemang anses det i denna uppsats att en enstaka fallstudie, där ett kontrafaktiskt tankeexperiment genomförs, ger en stimulerande vetenskaplig förklaring till analysobjektet.

3.2.1 Val av fall

Behovet av att generalisera studiens resultat kan även diskuteras utifrån vilket val av fall som tillämpas i undersökningen. Av alla EU:s medlemsstater har Sverige tillämpats, vilket har gjorts genom ett strategiskt urval. Utifrån europeiseringens inverkan kan Sverige beskrivas som ett "least-likely"-fall,⁶⁸ ett fall där sannolikheten är som minst att uppnå ett visst resultat.⁶⁹ Mer specifikt kan europeiseringen anses ha haft begränsad inverkan på Sverige då staten präglats av neutralitetspolitik.⁷⁰ Påvisar den empiriska analysen således att europeiseringens nya förutsättningar har påverkat beslutprocessen kan fallet generaliseras till andra små stater med bättre förutsättningar och på så sätt uppnås extern validitet.⁷¹ Inget urval är emellertid perfekt representativt,⁷² men då undersökningen grundar på traditionella påverkansfaktorer vid utrikespolitisk analys finns möjligheten att generalisera till närliggande stater. När fallstudien som metod tillämpas kan det dock betonas att generaliseringsambitionerna generellt reduceras, vilket samtidigt kan anses överkommas genom det strategiska urval som gjorts.

3.2.2 Processpåring

Inom ramen för enstaka fallstudier med orsaksförklarande ambition kan processpåring tillämpas, vars syfte är att finna de kausala mekanismer som förbinder orsaker med utfall. Vid tillämpningen av processpåring är värdet på den beroende variabeln, i det här fallet Sveriges beslut att bli en del av GSFP, känt på förhand. För att främja en ökad förståelse flyttas fokus istället från utfallet till den process som föregick beslutet. Inom processpåring är det centralt att först identifiera relevanta aktörer och de överväganden som gjorts, som sedan översätts till allmängiltiga faktorer.⁷³

För att uppnå en systematisk inomfallsanalys inom ramen för processpåring krävs en välutvecklad förklaringsteori som belyser observerbara implikationer för

---

⁶⁷ Esaiasson et al, 2007, s 99-100

⁶⁸ Brommesson, 2011, s 230

⁶⁹ Teorell, Svensson, 2007, s 154

⁷⁰ Brommesson, 2010, s 230

⁷¹ Teorell, Svensson, 2007, s 69

⁷² Teorell, Svensson, 2007, s 69

⁷³ Esaiasson et al, 2007, s 144-146

den mekanism som gör att x orsakar y .⁷⁴ Processpåring är således studiens övergripande metod för att undersöka om de utvalda påverkansfaktorerna orsakar den beroende variabeln. Studiens förklaringsmodell i avsnitt 2.4 kartlägger processen och illustrerar även riktningen för påverkan.

3.3 Insamlingsmetod, material och operationalisering

Studiens samtliga påverkansfaktorer kräver sin egen insamlingsmetod och material, även om somliga kan kombineras. Vid en inomfallsstudie där processpåring appliceras existerar ingen direkt begränsning för vilken typ av material som kan tillämpas. De insamlingsmetoder som kan ge minsta bidrag till en kausal samverkan kan således användas.⁷⁵ Material från redan existerande källor används, vilket innebär att information som redan finns tillgänglig, oberoende av denna studies undersökning, tillämpas. Detta motiveras främst genom att tidigare forskning ger rika möjligheter till egna bearbetningar,⁷⁶ samt att insamlingsmetoden undviker dubbelarbete i forskningsbranschen.⁷⁷ Detta medför att en sekundäranalys görs inom samtliga nivåer,⁷⁸ vilket även kan anses kombineras med kvalitativa analyser av studiens primärmaterial.

Samtliga europeiserade faktorer tillämpas som indikatorer i studien, för att mäta europeiseringens inverkan vid Sveriges beslut att bli en del av GSFP.⁷⁹ Då faktorerna präglas av en abstrakt karaktär är det därför centralt att ange hur respektive faktor ska mätas och således operationaliseras, vilket görs genom att tillämpa hypoteser utifrån respektive faktor. I avsnittet presenteras således respektive påverkansfaktors operationalisering, samt kriterier för slutsatsdragning vid den empiriska analysen,⁸⁰ för att uppnå god intersubjektivitet i studien.⁸¹

3.3.1 Individnivå

För att undersöka om *europeiserade idéer* var av betydelse för Sveriges utrikespolitiska beslut tillämpas en förklarande idéanalys för att möjliggöra en undersökning av vilken funktion idéerna utgjorde vid beslutsprocessen.⁸² Ambitionen är att förklara hur individers idéer påverkade beslutet utifrån det

---

⁷⁴ Teorell, Svensson, 2007, s. 247.

⁷⁵ Esaiasson et al, 2007, s. 145-146.

⁷⁶ Teorell, Svensson, 2007, s. 87-91.

⁷⁷ Esaiasson et al, 2007, s. 317.

⁷⁸ Ibid.

⁷⁹ Teorell, Svensson, 2007, s. 39. (Operationalisering = forskaren påvisar den ”operation” som ska genomföras för att göra begreppet mätbart).

⁸⁰ Teorell, Svensson, 2007, s. 39.

⁸¹ Teorell, Svensson, 2007, s. 16.

⁸² Beckman, 2005, s. 80-86.

analyschema som presenterades i teoridelen. De material som används i en förklarande idéanalys är politiska uttalanden, offentliga dokument eller andra texter för att uppvisa om en övertygelse motiverat beslut.⁸³ Som tidigare nämnts tillämpas redan existerande källor, här i form av statsvetaren Tommy Möllers⁸⁴ och professorn Marie Ekengrens forskning.⁸⁵ Detta kompletteras med primärmaterial i form av Carl Bildts egen blogg ”Alla dessa dagar,”⁸⁶ främst utifrån motiveringen att specifika tankar under beslutsprocessen i Bryssel kan analyseras. Även ministerns bok *Uppdrag Europa* samt statlig dokumentering av Lissabonfördraget tillämpas.

Europeiserade idéer innehar en påverkan på beslutet om lojaliteten till gemensamma värden är stark samt om säkerhetspolitiska idéer tydligt motiverat individens ageranden och beslut. Följande hypotes tillämpas som verktyg för att operationellt mäta faktorns betydelse;

H₁: Den nationella påverkansfaktorn *europeiserade idéer* var av betydelse för Sveriges utrikespolitiska beslut att bli en del av GSFP om aktörernas lojalitet till gemensamma idéer och EU-normer tydligt haft en inverkan på beslutet.

3.3.2 Byråkratinivå

För att undersöka om *Europeiska nätverk* var av betydelse för beslutet kommer främst en sekundäranalys genomföras på byråkratinivån.⁸⁷ En central sekundärkälla som tillämpas i den empiriska analysen är *Demokratirådets rapport 2010*⁸⁸ som belyser europeiseringen inverkan vid referensperioden. Här tillämpas även forskarna Anne Stevens,⁸⁹ Maria Strömviks⁹⁰ samt Karl Magnus Johanssons⁹¹ tidigare forskning inom området.

Europeiseringen anses ha gett upphov till europeiska nätverk om den empiriska analysen påvisar att nationella nätverks betydelse förändrats, utbytet med utländska kollegor ökat, samt om en stark ändring skett av tjänstemännens rutiner under referensperioden. Följande frågor kommer att tillämpas som verktyg vid den empiriska analysen för att operationellt mäta nätverkens betydelse.⁹²

A. Hur har byråkratins rutiner förändrats under referensperioden?
B. Socialiseras svenska tjänstemän med andra tjänstemän från olika medlemsländer?

⁸³ Beckman, 2005, s. 80-81.

⁸⁴ Möller, 2010

⁸⁵ Ekengren, 2005

⁸⁶ Blogg 1

⁸⁷ Esaiasson et al, 2007, s. 317.

⁸⁸ Tallberg et al, 2010.

⁸⁹ Stevens, 2001.

⁹⁰ Strömvik, 2002.

⁹¹ Johansson, 2002

⁹² Teorell, Svensson, 2007, s. 41.

C. Benämner tidigare forskning informella nätverk som <i>Europeiska nätverk</i> ?
D. Socialiseras nationella svenska tjänstemän av Sveriges representanter i Bryssel?

Utifrån ovanstående resonemang får hypotesen på byråkratinivå följande formulering:

H₂: Den nationella påverkansfaktorn *Europeiska nätverk* var av betydelse för Sveriges utrikespolitiska beslut att bli en del av GSFP om ett nära samarbete mellan svenska och utländska politiker förekom under referensperioden, främst genom en förändring av tjänstemännens rutiner.

3.3.3 Statsnivå

För att undersöka om en enad *européisk identitet* var av betydelse för beslutet kommer främst en sekundäranalys av redan befintligt källmaterial genomföras även här, utifrån samma motivering som ovan. Här kompletteras emellertid tillämpningen av tidigare forskning med primärmaterial, främst i form av utrikesdeklarationer under referensperioden. De sekundärkällor som tillämpas är filosofie doktor Douglas Brommesson och Ann-Marie Ekengrens bok *Sverige i världen*,⁹³ Brommessons artikel ”Normative Europeanization: The case of Swedish foreign policy reorientation”⁹⁴ samt filosofie doktor Maria Strömviks⁹⁵ och doktor Ulrich Sedelmeiers forskning angående EU:s identitet.⁹⁶

Sverige anses ha främjat en mer *européisk identitet* om den empiriska analysen påvisar att Sveriges lojalitet till gemensamma värden är hög, och om de politiska ledarna konkret anses sträva efter en enad EU-identitet. Följande frågor kommer att tillämpas som verktyg vid den empiriska analysen för att operationellt mäta identitetens betydelse.⁹⁷

A. Refererar beslutsfattarna till begreppet europeisk identitet?
B. Anses beslutsfattarna sträva efter att främja en enad europeisk identitet?
C. Prioriterade Sverige frågor under referensperioden som kan ses som mer europeiska än traditionellt svenska, till följd av en ändrad lojalitet?
D. Har Sveriges traditionellt nationella identitet förändrats?

Utifrån ovanstående resonemang får hypotesen på statsnivå följande formulering:

⁹³ Brommesson, Ekengren, 2011.

⁹⁴ Brommesson, 2010.

⁹⁵ Strömvik, 2002.

⁹⁶ Sedelmeier, 2004.

⁹⁷ Teorell, Svensson, 2007, s. 41.

H₃: Den nationella påverkansfaktorn *europaisk identitet* var av betydelse för Sveriges utrikespolitiska beslut att bli en del av GSFP om Sverige har utvecklat en lojalitet till europeiska värden framför nationellt vägledande principer.

3.3.4 Internationell nivå

För att undersöka om Sverige agerade i en *EU-kontext* på den internationella arenan i förhållande till den säkerhetspolitiska strukturen genomförs en kvalitativ granskning och tolkning av strukturens funktion i förhållande till beslutsprocessen. Här analyseras strukturen utifrån traditionella sakfrågor som alliansbildning, säkerhetsdilemman och maktförhållanden. De material som tillämpas är primärmaterial i form av utrikesdeklarationer och statlig dokumentering. För att undersöka specifikt hur beslutsfattarna uppfattade den säkerhetspolitiska strukturen, och om de således utgjorde motiv till beslutsfattandet, kompletteras materialet även här med nuvarande utrikesminister Carl Bildts bok *Uppdrag Europa*⁹⁸ samt ministerns blogg ”Alla dessa dagar”.⁹⁹

Om Sveriges beslutsfattare främst anser kunna garantera nationens säkerhet genom GSFP kan Sveriges agerande i en EU-kontext ha varit av betydelse vid beslutsprocessen. Nedanstående frågor kommer att tillämpas som verktyg för att operationellt mäta om Sverige agerade i en EU-kontext under referensperioden.¹⁰⁰

A. Uppfattade beslutsfattarna att externa händelser utgjorde motiv till ett fördjupat utrikes- och säkerhetspolitiska samarbete inom EU?
B. Refererar beslutsfattarna till hot mot EU eller hot mot Sverige som suverän stat?
C. Hur anger beslutsfattarna att Sveriges säkerhet bäst kan främjas?

Utifrån ovanstående resonemang får hypotesen på den internationella nivån följande formulering:

H₄: Den internationella påverkansfaktorn, att Sverige agerar i en *EU-kontext*, har betydelse för Sveriges utrikespolitiska beslut att bli en del av GSFP om statens säkerhet främst anses kunna säkras genom ett EU-samarbete samt om den externa strukturen utgjorde tydliga motiveringar för beslutet.

3.4 Validitet och reliabilitet

---

⁹⁸ Bildt, 2003

⁹⁹ Blogg 1

¹⁰⁰ Teorell, Svensson, 2007, s. 41.

Studiens valda operationella indikatorer är avgörande för undersökningens validitet, således om indikatorerna leder till överskattning eller underskattning¹⁰¹ av europeiseringens inverkan. Den interna validiteten¹⁰² hade kunnat stärkas utifrån att fler indikatorer tillämpats på respektive analysnivå, denna möjlighet reduceras dock av studiens begränsade omfång. Studiens reliabilitet kan diskuteras i förhållande till forskares konstaterande av vilken grad av betydelse respektive påverkansfaktor har för beslutet, vilket kan tolkas olika. Detta kan bero på slumpmässiga skillnader i uppfattningen av språkliga formuleringar¹⁰³ men genom att sträva efter klara tolkningar och samtidigt utgå från centrala forskares tidigare källor anses de osystematiska mätfelen reduceras.

---

¹⁰¹ Teorell, Svensson, 2007, s. 55.

¹⁰² Teorell, Svensson, 2007, s. 69.

¹⁰³ Teorell, Svensson, 2007, s. 56-57.

4 Resultatredovisning och analys

I kommande kapitel presenteras resultatet av den empiriska analysen, där respektive analysnivå och tänkt påverkansfaktor undersöks separat. Den empiriska undersökningen utgår från studiens referensperiod och granskar således vilka av faktorerna som var närvarande under beslutsprocessen. Faktoreernas individuella förklaringskraft diskuteras separat utifrån respektive analysnivå för att avslutningsvis kunna diskutera deras interna betydelse.

4.1 Individnivå

Det första steget vid analysen av europeiserade idéers påverkan på beslutsprocessen är att identifiera vilka individer som var avgörande för Sveriges beslut att ta del av GSFP. De individer som satt på ministerposterna under beslutsprocessen deltog aktivt vid Sveriges beslut, vilka således utgör utgångspunkten för analysen på individnivå. Under Lissabonfördragets förhandlingsprocess var Fredrik Reinfeldt (m) statsminister,¹⁰⁴ Carl Bildt (m) utrikesminister och Cecilia Malmöström (fp) EU-minister.¹⁰⁵ Samtliga personer satt således vid makten när Sverige beslutade att bli en del av GSFP.

Nästa steg är att undersöka om europeiserade idéer fanns hos beslutsfattarna under referensperioden. När Sverige blev medlem i EU var Bildt statsminister och intog således det avgörande politiska ansvaret för inträdet.¹⁰⁶ Att Bildt även var utrikesminister vid Sveriges beslut av att bli en del av GSFP resulterar samtidigt i att ministern haft ett avgörande inflytande för Sveriges inställning till det europeiska samarbetet under en längre period. Detta medför att Bildts idéer är centrala att analysera och således avgränsas den empiriska analysen på individnivå till att främst undersöka om europeiserade idéer kan tillskrivas utrikesministern.

Individens uppväxt har inom tidigare forskning tillskrivits stor betydelse för hur politiska ledare styr utrikespolitiken,¹⁰⁷ vilket medför att Bildts bakgrund är central att inledningsvis ta del av.

---

¹⁰⁴ Regeringen 2.

¹⁰⁵ Regeringen 2.

¹⁰⁶ Bildt, 2003, s. 10.

¹⁰⁷ Möller, 2010, s. 15.

4.1.1 Biografi

Carl Bildt föddes den 15:e juli 1949 i Halmstad och hans familj härstammar från den danska adelsätten Bildt med en tradition av militär tjänstgöring. Bildt flyttade vid tio års ålder till Stockholm och även om ministern identifierar sig som Hallänning var det i Stockholm hans politiska anor utvecklades. Professor Tommy Möller menar att Bildts uppväxt var harmonisk och att ministern växte upp på Östermalm där det främst bodde välställda personer med borgerliga värderingar. De politiska anorna uppkom tidigt och efter studenten upptog politiken all Bildts tid där han fick utlopp för sitt engagemang. Bildt var aktiv i högerpartiets valrörelse 1968 och parallellt med kärpolitiken var han verksam i Fria Moderata Studentförbundet och blev således snabbt känd som en flitig och god skribent.¹⁰⁸ Möller menar att Bildts positiva inställning till EU hade präglat honom under en längre tid och att ett svenskt medlemskap i Europeiska Gemenskapen (EG) var Bildts främsta mål med politiken. Möller menar vidare att Bildt även tidigt intog ett kritiskt förhållningssätt till Sovjetunionen.¹⁰⁹

Bildts barndom kan anses vara avgörande för ministerns positiva inställning till EU då Bildt redan i tidig barndom socialiserades av människor med borgerliga värderingar, vilka vanligtvis präglas av en positiv EU-inställning. Detta kan ha format Bildts världsåskådning för hur ministern skådar världen utifrån en mer abstrakt idénivå, således genom att säkerhet kan främjas genom samarbete. Familjens militära bakgrund, där säkerhet kan anses vara en central tanke, kan tolkas i ljuset av att Bildt uppfattade att Sveriges säkerhet främst kunde säkras genom ett deltagande i GSFP; således utspelas idén på den principiella idénivå som anger vad som är rätt eller fel. Att säkerhetspolitiska idéer redan tidigt präglade Bildt kan anses ha haft påverkan på beslutsprocessen då de kan främja motiveringar till ett svenskt deltagande i GSFP.

4.1.2 Idéfunktioner

Professor Marie Ekengren menar i *Olof Palme och utrikespolitiken* att ministrars egna texter även kan tillämpas för att öka sannolikheten att fastställa vilka centrala idéer hos individerna som faktiskt var närvarande.¹¹⁰ Här har Bildts egen bok *Uppdrag Europa* tillämpas, främst utifrån motiveringen att Bildt själv skrivit boken och således framgår hans personliga tankar.

Den empiriska analysen av Bildts bok visar att ministerns positiva ställning till EU tog plats tidigt då Bildt anser att resan inför ett svenskt medlemskap började under 1980-talets senare del. Om medlemskapet skriver Bildt följande:

---

¹⁰⁸ Möller, 2010, s. 15-25.

¹⁰⁹ Möller, 2010, s. 17.

¹¹⁰ Ekengren, 2005, s. 29.

*”För mig har ju medlemskapet varit målet sedan länge. Nu öppnades ett av dess historiens fönster av möjligheter.”*¹¹¹

Bildt menar att det var främst två områden som stod i centrum för Sveriges spända förhållande till EU: strävan efter en gemensam ekonomisk och monetär union, samt den utrikespolitiska samordningen.¹¹² Redan vid denna tidpunkt menar Bildt att medlemmarna retoriskt hade börjat diskutera att EG skulle utvecklas till en politisk union och att en sådan skulle innebära ett fördjupat samarbete inom det utrikespolitiska området. Inför den dåvarande tänkta utvecklingen framgår det tydligt att Bildt anade att samarbetet skulle komma att fördjupas i framtiden.¹¹³

Efter regeringsskiftet 1991 tonade Bildt ned Sveriges neutralitetspolitik och deklarerade en övergång till att Sverige ska vara militärt alliansfritt.¹¹⁴ Idén om den svenska militära alliansfriheten, som prioriterades i utrikesdeklarationen 2008, kan anses uppfylla en funktion som vägkarta hos Bildt då tankarna utgör en moral kompass som styr det svenska utrikespolitiska agerandet, här således att Sverige fortfarande bör vara militärt alliansfritt. Att Sverige kunde, trots att nationen deltog i GSFP, fortsättningsvis deklarerar sig som militärt alliansfritt kan ses som en bidragande orsak till Sveriges positiva inställning till GSFP. Genom att Sverige valde, trots den deklarerade militära alliansfriheten, att bli en del av GSFP kan europeiseringen antas ha haft inverkan på individernas idéer då integrationsprocessen till viss del har ändrat statens tidigare mål och preferenser angående neutralitetspolitiken. Bildts positiva inställning till ett framtida europeiskt försvar och samtida värnande om den militära alliansfriheten kan dock anses resultera i en politisk dubbelmoral.

Vid Bildts programförklaring 2006, när han tillträdde utrikesministerposten, deklarerade ministern att Sverige tydligt skulle markera värden som demokrati, frihet och mänskliga rättigheter i sin utrikespolitik,¹¹⁵ vilket är en idé som även kan anses uppfylla funktionen som moral kompass och således vägkarta hos Bildt. Sveriges prioriterade frågor vid Lissabonfördragets förhandlingsprocess var bland annat unionens främjande av dessa specifika värden och förhandlingarna resulterade i att de skrevs in i fördraget som vägledande mål.¹¹⁶ Ur ett europaperspektiv kan detta tolkas som en stark lojalitet till dessa värden, från samtliga medlemsländers beslutsfattare, och således kan idén här anses uppfylla funktionen som fokuspunkt. Detta gynnar således samarbetet inom det utrikespolitiska området, då unionen kan främja dessa värden gemensamt även utanför unionens gränser genom exempelvis krishanteringsinsatser.

I Bildts blogg ”Alla dessa dagar” skriver Bildt under 2007 att ”det är tillsammans vi kan möta de stora frågorna”.¹¹⁷ Detta kan anses kunna tillskrivas

---

¹¹¹ Bildt, 2003, s. 95.

¹¹² Bildt, 2003, s. 99-100.

¹¹³ Bildt, 2003, s. 100.

¹¹⁴ Strömvik, 2002, s. 255.

¹¹⁵ Möller, 2010, s. 111.

¹¹⁶ Regeringens proposition 2007/08:160 Lissabonfördraget

¹¹⁷ Ibid.

den kausala idénivån där länderna tillsammans kan uppnå mål om säkerhet, välfärd och fred, således genom solidarisk säkerhet och ansvar för övriga medlemsstater som GSFP medförde.

4.1.3 Individuell förklaringskraft

Utifrån ovanstående analys är den sammanfattande tolkningen att europeiserade idéer var av betydelse för Sveriges beslut att bli en del av GSFP. Detta främst genom att europeiserade idéer anses ha uppkommit tidigt till följd av Bildts uppväxt samt att medlemsländerna har socialiserats av varandra och utvecklat en stark lojalitet till enade EU-normer som påverkat beslutsfattaren. Detta följs av att lojaliteten till gemensamma idéer var framträdande, vilket således har uppfyllt funktionen som fokuspunkt som fördjupat samarbetet. Den politiska dubbelmoralen som kan antas ha utspelats vid beslutsprocessen begränsar dock antagandet om att europeiseringens inverkan var fulltalig, främst på grund av att Bildt fortfarande prioriterar den militära alliansfriheten. Detta kan utgöra en tolkning om att starkare europeiserade idéer kan främjas i framtiden om beslutsfattare väljer att vara mer lojala till idén om ett gemensamt EU-försvar än till idén om den militära alliansfriheten. Avslutningsvis kan det noteras att utöver nämnda idéer existerade det med stor sannolikhet även andra idéer som påverkade beslutsprocessen inom andra politiska områden men utifrån GSFP anses europeiserade idéer vara av betydelse.

4.2 Byråkratinivå

I *Demokratirådets rapport 2010* belyser författarna att den svenska förvaltningen historiskt sett varit obetydligt internationaliserad. Deltagandet i internationella förhandlingar förekom således sällan och sådana möten utgjorde inget vardagsinslag för svenska tjänstemän innan EU-inträdet. Författarna menar vidare att EU-medlemskapet innebar starka förändringar för tjänstemännens arbete och att relationen med externa kontakter har ökat markant,¹¹⁸ till följd av den fördjupade integrationen.

Professor Anne Stevens presenterar i boken *Brussels Bureaucrats* att administrationen är avgörande för EU:s funktion: utan en organiserad förvaltning skulle unionens komplexa struktur inte fungera. Stevens undersöker hur administrationen fungerar inom unionen och forskaren belyser informella nätverks betydelse för EU:s institutioner och dess utformning.¹¹⁹ EU sammanför människor från olika nationella samhällen och kräver utav tjänstemännen att de ska

---

¹¹⁸ Demokratirådets rapport 2010.

¹¹⁹ Stevens, 2001.

samarbeta och finna lösningar inom gemensamma områden i en ständigt komplex samverkan. Stevens menar vidare att tjänstemännen i EU tillför olika bakgrunder och att unionen skiljer sig starkt från nationella organisationer genom att tjänstemännen måste ta hänsyn till hela 27 olika nationer. Stevens anser att nätverken är en naturlig del av EU och att de är användbara för unionen.¹²⁰ Forskaren belyser även det ökade informationsflödet som EU har gett upphov till och menar att utbytet med externa kontakter för tjänstemännen har ökat till följd av den fördjupade integrationsprocessen.¹²¹

I likhet med Stevens belyser filosofie doktor Maria Strömvik även i sin forskning de informella nätverkens betydelse för den förda politiken. Strömvik pekar främst på de ändrade arbetsförhållandena som uppkommit till följd av integrationsprocessen och forskaren kastar ljus över det snabbare informationsflödets betydelse,¹²² som även Stevens gör. I likhet med Strömvik menar professor Jonas Tallberg m.fl. att den svenska agendan nu måste sättas inom helt andra tidsramar än tidigare och att även detta får konsekvenser för tjänstemännen.¹²³ Ett snabbare informationsflöde kan tolkas i ljuset av att fler beslut måste tas under begränsade tidsramar och således hinner många svenska tjänstemän inte diskutera frågan i större utsträckning med svenska kollegor på det nationella planet, varav socialiseringen med andra svenskar reduceras.

En gemensam faktor som nämnda forskare anser vara av betydelse för tjänstemännen är de ökade kontaktytorna och ändrade rutinerna som har uppkommit. Detta främst i form av svenskars ökade tillvaro i Bryssel och tjänstemännens täta kontakter med kollegor från andra medlemsstater. Svenska tjänstemän spenderar idag mycket tid med EU-relaterade arbetsuppgifter och majoriteten reser ofta till Bryssel för att delta i förhandlingar med tyska, slovenska och brittiska kollegor,¹²⁴ där europeiska nätverk kan anses uppkomma.

I den inkluderade litteraturen om informella nätverk benämner främst Tallberg m.fl. och professor Karl Magnus Johansson¹²⁵ nätverken som *europiska nätverk*, då resterande forskare främst benämner informella nätverks betydelse. Tallberg m.fl. menar vidare att tjänstemännens involvering i europeiska nätverk och dess arbete i förhållande till nya förutsättningar medför att tjänstemännen socialiseras in i nya mönster,¹²⁶ vilket är av betydelse för denna studie då europeiseringen här kan anses ha stark inverkan på tjänstemännen under referensperioden.

I *Demokratirådets rapport* finns samtidigt tendenser till att distansen mellan nationella nätverk och europeiska nätverk har expanderat. Författarna belyser att svenskar som har sökt sig till Bryssel ofta glöms bort av sina hemorganisationer och Sveriges generella EU-misstänksamhet gör att tjänstemännens kunskap inte

---

¹²⁰ Stevens, 2001, s. 117, 175.

¹²¹ Stevens, 2001, s. 176-178.

¹²² Strömvik, 2002, s. 260-261.

¹²³ Tallberg et al, 2010, s. 57.

¹²⁴ Tallberg et al, 2010, s. 57.

¹²⁵ Johansson, 2002, s. 296.

¹²⁶ Tallberg et al, 2010, s. 57-58.

efterfrågas på den nationella marknaden.¹²⁷ Med andra ord finns det ett begränsat utbyte mellan svenskar i Bryssel och tjänstemännen som arbetar inom Sveriges gränser, vilket således kan anses reducera socialiseringens inverkan.

Strömvik belyser även förhandlingsprocessens relevans och menar att mycket i EU inte avgörs vid förhandlingsbordet utan istället informellt mellan ministrarna. Forskaren menar vidare att många beslut avses moraliskt bindande och att det är politiskt kostsamt för tjänstemännen att aldrig visa eftergifter i politiska beslut och diskussioner.¹²⁸ Detta anses således även stärka antagandet om att Europeiska nätverk var närvarande under referensperioden, då dessa informella möten således kan antas utspelas på EU-nivån till följd av de ändrade rutinerna, således uppstår nätverken inte som tidigare främst på nationell nivå. Antagandet om att europeiseringen har haft inverkan på Sveriges beslutsprocess kan även motiveras genom att Tallberg m.fl. samtidigt belyser i rapporten att den svenska förvaltningen slutligen har genomgått en stark förändring till följd av europeiseringens inverkan.¹²⁹

4.2.1 Individuell förklaringskraft

De tjänstemän som var involverade i beslutsprocessen inför GSFP kan utifrån ovanstående resonemang anses vara involverade i *Europeiska nätverk*. Detta motiveras främst utifrån att ovanstående forskare belyser socialiseringsprocessens inverkan som skett under referensperioden och europeiska nätverks betydelse. Att Sverige var ordförandeland för EU 2009 medförde även stora förberedelser för svenska tjänstemän under 2008,¹³⁰ vilket kan främja tanken om att Europeiska nätverk specifikt påverkade Sveriges beslut att ta del av GSFP. Avståndet mellan nationella och europeiska nätverk kan dock anses bestå och således utspelas nätverken både på EU-nivå och på nationell nivå, vilket inte reducerar de nationella nätverkens betydelse. Samtidigt kan avståndet medföra att de Europeiska nätverken blir starkare då tjänstemännen främst umgås med kollegor från andra medlemsstater. Utifrån ovanstående resonemang anses *Europeiska nätverk* vara av betydelse för Sveriges utrikespolitiska beslut att bli en del av GSFP.

4.3 Statsnivå

Ur ett historiskt perspektiv åskådliggör tidigare forskning att Europas åtaganden länge stod vid sidan av den svenska neutralitetspolitiken. Filosofie doktor Douglas

---

¹²⁷ Tallberg et al, 2010, s. 80-81.

¹²⁸ Strömvik, 2002, s. 263-264.

¹²⁹ Tallberg et al, 2010, s. 22, 81.

¹³⁰ Tallberg et al, 2010, s. 24.

Brommesson belyser att EU-inträdet ställde krav på Sverige att agera som en del av Europa och nationella förpliktelser till Europeiska ideal utgjorde centrum för den inledande integrationsprocessen för Sverige.¹³¹

Brommesson menar vidare att den nya gemensamma EU-identiteten snabbt utgjorde en viktig hörnsten i den svenska utrikes- och säkerhetspolitiken, vilket forskaren även illustrerar genom att belysa dåvarande utrikesminister Margaretha af Ugglas citat i utrikesdeklarationen 1991;

*”European identity in our foreign policy has gained increased importance.”*¹³²

I likhet med Brommesson belyser filosofie doktor Maria Strömvik Sveriges förändrade agerande efter regeringsskiftet 1991 då dåvarande statsminister Bildt tonade ned begreppet neutralitetspolitik, som tidigare utgjort en central del i Sveriges utrikespolitiska identitet,¹³³ och började istället främja en ”svensk utrikespolitik med europeisk identitet”.¹³⁴ Sveriges vägledande princip – alliansfrihet i fred syftande till neutralitet i krig – omformulerades således som alliansfrihet i fred ”syftande till att vårt land ska kunna vara neutralt i händelse av krig i vårt närområde”.¹³⁵ Brommesson hänvisar också till Bildts uttalanden om att neutralitetspolitiken inte längre präglade Sveriges utrikespolitiska agerande och forskaren stödjer samtidigt resonemanget genom att tydligt illustrera att Sverige nu var redo för att ta ansvar inom EU;

*”take our responsibility to protect freedom, peace and prosperity together with other European nations”*¹³⁶

Brommesson menar att Sverige utvecklade en allt starkare lojalitet till Europeiska värden, som demokrati och mänskliga rättigheter, i takt med integrationsprocessen, som en följd av europeiseringens inverkan. I artikeln intar Brommesson slutligen positionen att Sverige har utvecklat specifikt stöd för europeiska intressen som även kan identifieras utanför unionens gränser.¹³⁷

Professor Annika Bergman belyser i sin forskning att Sveriges utrikespolitiska agerande starkt präglas av värden som mänskliga rättigheter och demokrati samt att Sverige, mer än någon annan medlemsstat, har främjat dessa värden inom EU. Ett tydligt exempel som Bergman belyser är Sveriges främjande av Petersbergsuppgifterna i Amsterdamfördraget, vilka utvecklade unionens krishanteringsförmåga.¹³⁸ Bergmans forskning kan anses vara i linje med

---

¹³¹ Brommesson, 2010, s. 235.

¹³² Brommesson, 2010, s. 235.

¹³³ Möller, Bjereld, 2010, s. 379.

¹³⁴ Strömvik, 2002, s. 256.

¹³⁵ Ibid.

¹³⁶ Brommesson, 2010, s. 235, citerat af Ugglas.

¹³⁷ Brommesson, 2010, s. 235.

¹³⁸ Se Bergman, 2007.

Brommessons då båda forskarna belyser att Sverige tydligt i modern tid strävar efter att uppfylla värden som kan ses som europeiska, även utanför unionen.

Att EU-medlemskapet har påverkat Sveriges nationella identitet belyser även Brommesson i annan forskning där forskaren menar att EU:s gemensamma beslutsprocesser har främjat en europeisk identitet som således anses påverka nationellt beslutsfattande. I Brommessons och professor Ann-Marie Ekengrens bok *Sverige i världen* intar Brommesson slutligen följande position där europeiseringens inverkan på Sveriges utrikespolitiska identitet tydligt framgår;

*”Vi kan i ljuset av den diskussionen säga att den svenska utrikespolitikens identitet kom att europeiseras.”*¹³⁹

I linje med Brommesson och Bergman diskuterar forskaren Ulrich Sedelmeier EU:s kollektiva identitets framväxt och hur den påverkar unionens medlemsstater. Avslutningsvis är Sedelmeiers slutsats att EU:s identitet är starkt orsaksrelaterat till unionens förda utrikespolitik och att EU:s normer definierar en kollektiv identitet som beslutsfattarna i medlemsländerna tar hänsyn till.¹⁴⁰

Doktorerna Tanja A. Börzels och Thomas Risse belyser i likhet med ovanstående forskare identitetens inverkan vid en fördjupad integrationsprocess inom EU men författarna diskuterar mer specifikt hur EU:s kollektiva identitet påverkar medlemsstaterna, slutligen intar de en mer avvaktande ställning till identitetens påverkan även tidigare nämnda forskare. Börzel och Risse menar att empiriska undersökningar har visat att Europa fortfarande utgörs av olika identiteter och att det dominerade synsättet är ”Nationen först, men Europa också,”¹⁴¹ således anses lojaliteten till den kollektiva identiteten begränsad. Forskarna menar därför att en specifik påverkan av den beroende variabeln *identitet* är något oklar och nationella identiteter kan fortfarande anses centrala inom EU:

*”Third, however, the Europeanization of nation-state identities comes in national colours.”*¹⁴²

I utrikesdeklarationen 2007 deklarerade regeringen att Sverige har brutit upp med rötter sedan 1812, således den svenska neutralitetspolitiken. Statens centrala strävan efter mänskliga rättigheter i Europa framgår tydligt:

*”Vi vill använda vårt ordförandeskap till att stärka respekten för de mänskliga rättigheterna i Europa.”*¹⁴³

---

¹³⁹ Brommesson, 2007, s. 143.

¹⁴⁰ Sedelmeier, 2004, s. 136-137.

¹⁴¹ Egen översättning från ”Nation first, but Europe too”

¹⁴² Börzel, Risse, 2007, s. 489.

¹⁴³ Utrikesdeklarationen 2007, s. 5

I utrikesdeklarationen 2008 framgår det att regeringen anser att det svenska utanförskapet i EU har minskat och att värden som demokrati och mänskliga rättigheter genomsyrar den svenska utrikespolitiken.¹⁴⁴ Detta kan tolkas i ljuset av Brommessons forskning då Sveriges lojalitet till europeiska värden tydligt framgår under referensperioden och således anses denna lojalitet stå över den nationella lojaliteten, genom europeiseringens inverkan.

Sverige deklarerar dock samtidigt att staten är militärt alliansfri i utrikesdeklarationen 2008, vilket kan klassas som en förkortning av den svenska traditionella neutralitetspolitiken. Ur motsatt perspektiv kan detta tolkas i ljuset av Börzel och Risses forskning där den nationella identiteten fortfarande är central för medlemsstaterna i unionen.

4.3.1 Individuell förklaringskraft

Utifrån ovanstående resonemang och tolkning av primärmaterial kan det på statsnivån konstateras att Sveriges lojalitet till europeiska värden var central under referensperioden och således påverkade *EU-identiteten* Sveriges beslut att bli en del av GFSP. Detta motiveras främst genom tidigare forskares tydliga illustrationer av centrala ministrars uttalanden om lojaliteten och strävan efter EU-identiteten. Dock utgör den svenska militära alliansfriheten en påminnelse om att lojaliteten till traditionellt nationella värden inte helt är övergiven, även om den militära alliansfrihetens innebörd är tolkningsbar. Utifrån ovanstående resonemang anses *Europeiska nätverk* vara av betydelse för Sveriges utrikespolitiska beslut att bli en del av GSFP.

4.4 Internationell nivå

På den internationella nivån söks förklaringar till Sveriges utrikespolitiska beslut utifrån den säkerhetspolitiska strukturen. Den internationella kontexten som EU opererar inom i modern tid har förändrats radikalt sedan Sveriges medlemskap i unionen.¹⁴⁵ Centrala händelser under referensperioden var unionens utvidgning, EU:s relation med Ryssland samt det konkreta kriget i Georgien.¹⁴⁶

I Carl Bildts bok *Uppdrag Europa* hänvisar Bildt till tidigare externa konflikter som präglade Europa och ministern belyser främst konflikterna i Bosnien som ett centralt konfliktområde. När Bosnienkriget utspelades menar Bildt att EG endast hade en ytterst svag utrikespolitisk del som då och då ”resulterade i ett gemensamt papper”. Bildt menar vidare att om det då hade funnits en starkare europeisk

---

¹⁴⁴ Utrikesdeklarationen 2008, s. 2

¹⁴⁵ White, 2004, s. 13

¹⁴⁶ Händelser som anses ha stått i centrum utifrån bloggen ”Alla dessa dagar” under 2007-2008, samt utrikesdeklarationerna 2007-2008

union, med en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik där militära instrument kunde samordnas, hade det varit möjligt att förhindra kriget och främja fred i världen. Europa stod således handfallet inför tragedin och när EU och FN enades om ett gemensamt försök att stoppa konflikten 1992 var det redan försent; Bosnien hade redan fallit sönder.¹⁴⁷ Detta anses utgöra ett centralt motiv till att beslutsfattaren ansåg att den säkerhetspolitiska strukturen utgör en anledning att fördjupa det utrikes- och säkerhetspolitiska området, för att EU aldrig mer skulle komma att stå handfallet inför katastrofer.

I regeringens proposition framgår det att målen med den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken bland annat är att stärka unionens säkerhet. Detta betonar även Bildt i utrikesdeklarationen 2008 och menar således att Lissabonfördraget innebär bättre förutsättningar för att EU ska fungera som en stark global aktör inom det säkerhetspolitiska området. I deklarationen framgår samtidigt följande:

”Sverige skall vara pådrivande när det gäller utvecklingen av den Europeiska unionen som global aktör inte minst när det gäller freds- och säkerhetspolitiken. Vi vill verka för att EU genom en bred och effektiv utrikespolitik är väl rustat för att möta de globala utmaningarna som Europa och världen står inför”¹⁴⁸

En effektiv utrikespolitik och en väl utrustad union kan här ses som centrala verktyg för att EU ska kunna möta nya risker och utmaningar på den internationella arenan. Genom att GSPF medförde integrerade institutioner och främjade solidaritet för medlemsstaterna vid väpnat angrepp kan det fördjupade samarbetet anses ha varit i behov av att förstärkas för att främja bättre förutsättningar för unionens säkerhet. Således har beslutsfattarna uppfattat att unionens gemensamma möjligheter¹⁴⁹ främjar ett samarbete mellan medlemsstaterna som är effektivare för att uppnå säkerhet än det tidigare samarbetet.

I regeringens proposition om Lissabonfördraget framgår det att ett av Sveriges prioriterade frågor angående fördraget var att motsätta sig frågan om att införa Köpenhamnskriterierna för att främja unionens fortsatta utvidgning.¹⁵⁰ Genom att utvidgningen anses ha förbättrat förutsättningarna för fred och välfärd i världen¹⁵¹ har detta således främjat en positiv inställning till fördraget. Samtidigt kan unionens expanderings innebära att dess gränsområden mot andra stater ökar och att en fördjupad försvarspolitik behövs för att förhindra konflikter i gränsande områden till unionen.

I regeringens utrikesdeklaration 2008 behandlar även Bildt EU:s relation med Ryssland och nämner att unionen strävar efter närmare förbindelser med regionen.

---

¹⁴⁷ Bildt, 2003, s. 190-191.

¹⁴⁸ Utrikespolitisk deklaration 2007, s. 12.

¹⁴⁹ Utrikesdeklarationen 2008, s. 22.

¹⁵⁰ Regeringens proposition 2007/08:160 Lissabonfördraget.

¹⁵¹ Utrikesdeklarationen 2007, s. 2.

Bildts uttalande kan dock tolkas som att han uppfattar Rysslands agerande som en hotelse mot unionen då han deklarerar följande;

*”Det ligger i vårt intresse att Ryssland utvecklas till en modern, framgångsrik och demokratisk stat. De senaste årens utveckling i mer auktoritär riktning pekar dock dessvärre åt ett annat håll. Vi känner oro för en fortsatt utveckling i denna riktning”.*¹⁵²

I sin blogg skriver även Bildt om relationen med Ryssland och i mars 2008 kan ett specifikt inlägg tolkas utifrån den säkerhetspolitiska strukturen då den uppfattande relationen mellan EU och Ryssland tydligt framgår;

*”Sedan främst 2003 har politiken i Ryssland tagit en annan vändning. Och relationen mellan EU och Ryssland har blivit alltför konfliktfylld.”*¹⁵³

EU:s och Rysslands försvårade relation kan uppfattas som ett motiv till medlemsstaternas utveckling av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken, då beslutsfattarna uppfattade relationen som alltför konfliktfylld. Trots EU:s försök att förhandla med Ryssland och främja landets utveckling kan EU ändå anses vara på sin vakt gentemot unionens närliggande granne.

Att Sveriges säkerhet främst kan betryggas genom ett deltagande i ett fördjupat utrikespolitiskt samarbete i EU framgår tydligt i utrikesdeklarationen 2009:

*”Det är ett ansvar som vi nu kommer att axla med den fasta övertygelsen att Europeiska unionen utgör den bästa plattformen också för Sveriges utrikespolitiska agerande.”*¹⁵⁴

4.4.1 Individuell förklaringskraft

Utifrån ovanstående empiriska analys kan en tolkning vara att unionens externa relationer utgjorde centrala motiv till ett fördjupat samarbete. Att Sverige agerar i en EU-kontext på den internationella nivån kan motiveras utifrån att Carl Bildt i hög utsträckning hänvisar till EU som helhet, och således inte Sverige som suverän stat. Sveriges säkerhet anses även bäst garanteras genom statens deltagande i EU, och således anses GSFP och EU:s gemensamma insatser tillsammans främja fred på den internationella arenan. Utifrån ovanstående empiriska analys anses Sveriges agerande i en *EU-kontext* vara av högst avgörande betydelse för Sveriges utrikespolitiska beslut att bli en del av GSFP.

---

¹⁵² Utrikesdeklarationen 2008, s. 7.

¹⁵³ Blogg 1.

¹⁵⁴ Utrikesdeklarationen 2009, s. 2.

5 Slutsats

I kommande kapitel presenteras slutsatserna av den empiriska analysen, vilka främst utgörs av rimliggöranden snarare än definitiva slutsatser på grund av studiens karaktär. Avslutningsvis presenteras slutliga reflektioner och tankar inom forskningsområdet.

5.1 Diskussion

Studiens motiverande utgångspunkt var att främja en mer EU-orienterad utrikespolitisk analys. Detta ansågs kunna uppnås genom att fördelaktigt komplettera den traditionella utrikespolitiska analysen med europeiseringsteorin, vilket medförde att studien intog en socialkonstruktivistisk ansats. Genom att begränsa europeiseringens definition till främst socialisering och normer, och samtidigt utgå från den utrikespolitiska analysens nivåer, kan begreppets tillämpas för att belysa informella processer som är av betydelse för utrikespolitiskt beslutsfattande. Sveriges utrikespolitiska beslut att bli en del av GSFP kan utifrån nuvarande studie således tolkas i ljuset av europeiseringens inverkan.

Slutsatserna kring studiens forskningsfråga baseras på de formulerade hypoteser som presenterats i studiens metoddel. Då samtliga hypoteser inte kan falsifieras är det centralt att avslutningsvis sammanfatta faktorernas relativa förklaringskraft för att tydligt besvara studiens frågeställning. Utifrån tidigare resonemang om respektive faktors individuella förklaringskraft är den samlade slutsatsen därför att samtliga europeiserade faktorer var av betydelse för Sveriges säkerhetspolitiska beslut att bli en del av GSFP. Förklaringen till beslutet kan emellertid fördjupas då analysen även påvisar att den faktorn med störst inverkan på beslutet var Sveriges agerande i en *EU-kontext*, utifrån den internationella analysnivån.

Den svenska militära alliansfriheten återkommer inom samtliga analysnivåer och därmed anses detta även vara en central bakomliggande variabel till utfallet på den beroende variabeln, som således genomsyrar beslutsprocessen. Om den militära alliansfriheten hade utmanas kan utfallet därför anses ha blivit ett annat. Samtidigt kan Bildts idéer om den säkerhetspolitiska strukturen anses ha kunnat analyseras utifrån den individuella nivån, då samma beslutsfattare analyseras på individnivån och den internationella nivån. Detta kan tolkas i ljuset av studiens skarpa uppdelning mellan analysnivåer och påverkansfaktorer, som tidigare forskare diskuterat. Ansatsen utmanas av det faktum att aktörs- och strukturinriktade nivåer är utmanande att kombinera. Genom att emellertid konstatera att europeiseringens ansats trots detta möjliggör en sammanföring av

samtliga analysnivåer anses det här att en tillfredsställande förklaring har givits till Sveriges utrikespolitiska beslut att bli en del av GSFP.

5.1.1 Avslutande reflektioner

Hur den europeiska integrationsprocessen utvecklas är ständigt aktuellt att följa och ämnet medför stora forskningsmöjligheter, främst då europeiseringens inverkan kan mätas på olika sätt. Då studien stärker antagandet om att Sveriges säkerhets- och försvarspolitik har europeiserat kan resultatet anses kunna generaliseras till andra medlemsstater, med bättre förutsättningar.

För att mer specifikt kunna fastställa kausala mekanismer i detalj kan en möjlighet vara att jämföra två olika medlemsländers beslutsprocesser i kommande studier. En mer djupgående fallstudie av fallet Sverige kan göras genom att jämföra två olika beslutsprocesser, möjligtvis vid Amsterdamfördraget och Lissabonfördraget. Vilka slutgiltiga konsekvenser integrationen får för medlemsstaternas utrikespolitiska beslut får framtiden avgöra, men utifrån nuvarande uppsats anses socialkonstruktivismens verktyg fånga viktiga aspekter av betydande europeiserade påverkansfaktorer.

6 Referenser

6.1.1 Tryckta källor

- Aggestam, Lisbeth (2008). "New actors, new foreign policy: EU and enlargement" i *Foreign Policy, Theories, Actors, Cases*, Smith, Steve – Hadfield, Amelia – Dunne, Tim. Första upplagan. Oxford University
- Beckman, Ludvig (2005). *Grundbok i idéanalys*. Upplaga 1. Santérus Förlag.
- Bergman, Annika, (2007). "Co-Constitution of Domestic and International Welfare Obligations, The Case of Sweden's Social Democratically Inspired Internationalism," *Cooperation and Conflict* vol. 42(1): 73-99.
- Bildt, Carl (2003). *Uppdrag Europa*. Nordstedts Förlag: Stockholm.
- Bjereld, Ulf (1989). *Svensk Mellanösternpolitik*. Första upplagan. Carlssons Bokförlag AB: Stockholm
- Bjereld, Ulf (2010). "Utrikespolitiken och den svenska valrörelsen" i *Nordiskt ljus*. Sören Holmberg & Lennart Weibull (red). Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet.
- Börzel, Tanja A - Risse, Thomas (2007). "Europeanization: The Domestic Impact of European Union Politics" i *Handbook of European Politics*. Jørgensen, Knud Erik - Pollack, Mark A - Rosamond, Ben. SAGE: Publications Ltd.
- Brommesson, Douglas - Ekengren, Ann-Marie (2011). *Sverige i världen*. Andra upplagan. Malmö: Gleerups.
- Brommesson, Douglas (2010). "Normative Europeanization – the case of Swedish foreign policy reorientation", *Cooperation and Conflict* vol. 45(2): 224-24.
- Brommesson, Douglas (2011). "Sverige i EU" i *Sverige i världen*, Brommesson, Douglas, Ekengren, Ann-Marie Ekengren (red), första upplagan. Gleerups Utbildning AB.
- Demker, Marie (2011). "Idéer, normer, identiteter och diskurser i utrikespolitiken" i *Sverige i världen*, Brommesson, Douglas – Ekengren, Ann-Marie, första upplagan. Gleerups Utbildning AB.
- Ds. 2007:48. Lissabonfördraget del 1, Statsrådsberedningen, 2007. Stockholm: Edita Sverige AB.
- Ekengren, Ann-Marie (2005). *Olof Palme och utrikespolitiken*. Första upplagan, Boréa Bokförlag.
- Ekengren, Ann-Marie (2011) "How Ideas Influence Decision-Making: Olof Palme and Swedish foreign policy, 1965-1975", *Scandinavian Journal of History* vol 36(2).
- Esaiasson Peter - Gilljam, Mikael - Oscarsson, Henrik - Wängnerud, Lena (2005). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts juridik.
- Goldstein, Judith - Keohane, Robert O (1993). *Ideas & Beliefs, Institutions, Foreign and Political Change Policy*, Cornell University Press.
- Gustavsson, Jakob (1998). *The Politics of Foreign Policy Change, explaining the Swedish reorientation on EC membership*. Studentlitteratur, Lund.

- Gustavsson, Jakob (2006). "Utrikespolitiskt beslutsfattande", i Jakob Gustavsson & Jonas Tallberg *Internationella relationer*. Tredje upplagan, Lund. Studentlitteratur.
- Hollis, Martin – Smith, Steve (1991). *Explaining and Understanding International Relations*. New York: Oxford University Press.
- Hollis, Martin (2006). *The Philosophy of the Social Science*. Cambridge University Press.
- Hudson, Valerie M (2005). "Foreign Policy Analysis: Actor-Specific Theory and the Ground of International Relation". *Foreign Policy Analysis* (2005) 1, 1-30
- Johansson, Karl Magnus (2002). "Avslutning: Sverige som EU-medlem" i *Sverige i EU*, Johansson, Karl Magnus (red). Andra upplagan, SNS Förlag.
- Keukeleire, Stephan - MacNaughtan, Jennifer, (2008). *The Foreign Policy of the European Union*.
- Mintz Alex - DeRouen Jr, Karl, (2010). *Understanding Foreign Policy Decision Making*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Möller, Tommy (2010). *Sveriges ministrar under 100 år. Carl Bildt*. Albert Bonniers Förlag.
- Moumoutzis, Kyriakos (2011). "Still Fashionable Yet Useless? Addressing Problems with Research on the Europeanization of Foreign Policy", *Journal of Common Market Studies*, vol. 49(3): 607-629.
- Obligations, The Case of Sweden's Social Democratically Inspired Internationalism", *Cooperation and Conflict* vol. 42(1): 73-99.
- Olsen, Johan P, (2002). "The Many Faces of Europeanization," Vol: 40 (5): 921-952.
- Richards, David - Smith, Martin J. (2002). *Governance and Public Policy in the UK*. Oxford University Press.
- Sedelmeier, Ulrich (2004). "Collective Identity" i *Contemporary European Foreign Policy*, Carlsnaes, Walter, Sjursen, Helene, White, Brian. Första upplagan. SAGE Publications Ltd London.
- Stevens, Anne (2001). *Brussels Bureaucrats? The Administration of the European Union*. Första upplagan, PALGRAVE.
- Strömvik, Maria, (2002). "Sverige och EU:s utrikes- och säkerhetspolitik: från aktivism till kollektivism" i *Sverige i EU*, Johansson, Karl Magnus (red), andra upplagan. SNS Förlag.
- Tallberg, Jonas - Aylott, Nicholas – Bergström - Carl Fredrik - Casula Vifell Åsa - Palme, Joakim (2010). *Demokratirådets rapport 2010, Europeiseringen av Sverige*. SNS Förlag. Stockholm.
- Tallberg, Jonas (2009). *EU:s politiska system*. Tredje upplagan, Studentlitteratur: Lund.
- Teorell, Jan – Svensson, Torsten, (2007). *Att fråga och att svara*. Samhällsvetenskaplig metod. Malmö: Liber.
- White, Brian (2004) "Foreign Policy Analysis and the New Europe" i *Contemporary European Foreign Policy*. Första upplagan, SAGE Publications Ltd.

6.1.2 Elektroniska källor

Bjereld, Dagens nykter [elektronisk] Tillgänglig:
<http://www.dn.se/debatt/svenskarnas-motstand-mot-nato-ar-storre-an-pa-lange>
 Hämtdatum: 2012-03-04

Blogg 1 [elektronisk] Tillgänglig: <http://carlbildt.wordpress.com/2007/06/>
Hämtdatum: 2012-04-24.

Europa 1 [elektronisk] Tillgänglig:
http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/treaties_introduction_sv.htm Hämtdatum: 2012-05-04

Lissabonfördraget 1 [elektronisk] Tillgänglig: <http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:C:2007:306:SOM:SV:HTML> Hämtdatum:
2012-05-02

Maastrichtfördraget 1 [elektronisk] Tillgänglig:
<http://www.europaportalen.se/tema/maastrichtfordraget> Hämtdatum: 2012-05-02

Malmström 1 [elektronisk] Tillgänglig:
<http://www.regeringen.se/sb/d/7415/a/95874> Hämtdatum: 2012-05-05

Moderaterna 1 [elektronisk] Tillgänglig:
<http://www.moderat.se/web/Partiprogram.aspx> Hämtdatum: 2012-04-26.

Moderaternas handlingsprogram 2007 [elektronisk] Tillgänglig:
http://www.moderat.se/web/2007_ars_Handlingsprogram_1.aspx Hämtdatum:
2012-04-24.

Moderaternas idéprogram 2001 [elektronisk] Tillgänglig:
http://www.moderat.se/web/2001_ars_Ideprogram_2.aspx Hämtdatum: 2012-04-
26.

Nato 1 [elektronisk] Tillgänglig: <http://www.nato.int/terrorism/five.htm>
Hämtdatum: 2012-05-01

Regeringen 1 [elektronisk] Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/sb/d/4393>
Hämtdatum: 2012-04-23.

Regeringen 10 [elektronisk] Tillgänglig:
<http://www.regeringen.se/sb/d/9383/a/86357> Hämtdatum: 2012-05-07

Regeringen 11 [elektronisk] Tillgänglig:
<http://www.regeringen.se/sb/d/8774> Hämtdatum: 2012-05-07

Regeringen 2 [elektronisk] Tillgänglig:
<http://www.regeringen.se/sb/d/7370> Hämtdatum: 2012-04-23.

Regeringen 2 [elektronisk] Tillgänglig:
<http://www.regeringen.se/sb/d/118/a/116156> Hämtdatum: 2012-05-04

Regeringen 3 [elektronisk] Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/sb/d/7869>
Hämtdatum: 2012-04-23.

Regeringen 4 [elektronisk] Tillgänglig:
<http://www.regeringen.se/content/1/c6/10/84/02/8c96cf3e.pdf> Hämtdatum:
2012-04-23.

Regeringen 5 [elektronisk] Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/sb/d/9242>
Hämtdatum: 2012-04-23.

Regeringen 6 [elektronisk] Tillgänglig:
<http://www.regeringen.se/sb/d/10355/a/101257> Hämtdatum: 2012-05-07

Regeringen 7 [elektronisk] Tillgänglig:
<http://www.regeringen.se/sb/d/11072/a/113411> Hämtdatum: 2012-05-07

Regeringen 8 [elektronisk] Tillgänglig:
<http://www.regeringen.se/sb/d/119/a/70926> Hämtdatum: 2012-05-07

Regeringen 9 [elektronisk] Tillgänglig:
<http://www.regeringen.se/sb/d/9383/a/83984> Hämtdatum: 2012-05-07

Utrikesdeklarationen 2007 [elektronisk] Tillgänglig:
<http://www.regeringen.se/content/1/c6/01/89/85/62473e04.pdf> Hämtdatum: 2012-03-24

Utrikesdeklarationen 2008 [elektronisk] Tillgänglig:
<http://www.regeringen.se/content/1/c6/01/89/85/ce11a9f1.pdf> Hämtdatum: 2012-03-24

Utrikesdeklarationen 2009 [elektronisk] Tillgänglig:
<http://www.regeringen.se/content/1/c6/12/07/56/0564f894.pdf> Hämtdatum: 2012-03-24

6.1.3 Offentliga dokument

Svensson, Bengt (2006). "Försvarsmakten och internationella behov av militära insatser" i *Kungliga krigsvetenskapsakademins handlingar och tidsskrift*, s 60-73

Utterström, Anna, Hagström Frisell, Eva, 2008, "Från ESFP till GSFP – Säkerhet och försvar i Lissabonfördraget". Användarrapport, Försvarsdepartementet. ISSN 1650-1942. Totalförsvarets Forskningsinstitut.

7 Bilaga 1: Utdrag – Lissabonfördraget

Nedan presenteras de områden i Lissabonfördraget som är centrala för uppsatsens syfte och som varit grundstenar för studiens motiverande utgångspunkt. För att se hela fördragstexten kan Lissabonfördragets hemsida besökas.¹⁵⁵

7.1.1 Solidaritetsklausul

176. Följande nya avdelning VII och nya artikel 188r ska införas:

”AVDELNING VIII
SOLIDARITETSKLAUSUL”
Artikel 188r

1. Unionen och dess medlemsstater ska handla gemensamt i en anda av solidaritet om en medlemsstat utsätts för en terroristattack eller drabbas av en naturkatastrof eller en katastrof som orsakas av människor. Unionen ska mobilisera alla instrument som står till dess förfogande, även de militära resurser som medlemsstaterna tillhandahåller, för att

- a) – förhindra terroristhot på medlemsstaternas territorier,
– skydda de demokratiska institutionerna och civilbefolkningen från en eventuell terroristattack,
– bistå en medlemsstat på dess territorium på begäran av dess politiska myndigheter vid en terroristattack,
- b) bistå en medlemsstat på dess territorium på begäran av dess politiska myndigheter vid en naturkatastrof eller en katastrof som orsakas av människor.

2. Om en medlemsstat utsätts för en terroristattack eller drabbas av en naturkatastrof eller en katastrof som orsakas av människor, ska de andra medlemsstaterna lämna bistånd på begäran av den drabbade medlemsstatens politiska myndigheter. Medlemsstaterna ska i detta syfte samordna sina åtgärder inom rådet.

3. Närmare bestämmelser för hur unionen ska genomföra denna solidaritetsklausul ska anges i ett beslut som antas av rådet på gemensamt förslag av kommissionen och unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik. Om detta beslut har försvarsmässiga konsekvenser, ska rådet besluta i enlighet med artikel 15b.1 i fördraget om Europeiska unionen. Europaparlamentet ska underrättas. Rådet ska, inom ramen för denna punkt och utan att det påverkar tillämpningen av artikel 207, biträdas av kommittén för utrikes- och säkerhetspolitik, med stöd av

---

¹⁵⁵ Lissabonfördraget 1

de strukturer som utvecklats inom den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken, och av den kommitté som avses i artikel 61d, vilka i förekommande fall ska lägga fram gemensamma yttranden för rådet. C 306/100 SV Europeiska unionens officiella tidning 17.12.2007

4. Europeiska rådet ska, för att unionen och dess medlemsstater ska kunna handla effektivt, regelbundet utvärdera de hot som unionen utsätts för.”

7.1.2 Den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken

”KAPITEL 2

SÄRSKILDA BESTÄMMELSER OM DEN GEMENSAMMA UTRIKES- OCH SÄKERHETSPOLITIKEN

AVSNITT 1

GEMENSAMMA BESTÄMMELSER”

26. Följande nya artikel 10c ska införas:

”*Artikel 10c*

Unionens åtgärder i internationella sammanhang ska enligt detta kapitel utgå från principerna i, eftersträva målen i och genomföras i enlighet med de allmänna bestämmelserna i kapitel 1.”

27. Artikel 11 ska ändras på följande sätt:

a) Punkt 1 ska ersättas med följande två punkter:

”1. Unionens befogenhet i fråga om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken ska omfatta alla utrikespolitiska områden och alla frågor som rör unionens säkerhet, inbegripet den gradvisa utformningen av en gemensam försvarspolitik som kan leda till ett gemensamt försvar. Den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken ska omfattas av särskilda regler och förfaranden. Den ska fastställas och genomföras av Europeiska rådet och rådet med enhällighet, om inte annat föreskrivs i fördragen. Antagandet av lagstiftningsakter ska undantas. Den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken ska genomföras av unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik och medlemsstaterna, i enlighet med fördragen. Europaparlamentets och kommissionens särskilda roller på området fastställs i fördragen. Europeiska unionens domstol ska inte vara behörig med avseende på dessa bestämmelser, med undantag av dess behörighet att kontrollera att artikel 25b i detta fördrag följs och att kontrollera lagenligheten av vissa beslut som avses i artikel 240a andra stycket i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

2. Unionen ska, inom ramen för principerna och målen för sina yttre åtgärder, föra, utforma och genomföra en gemensam utrikes- och säkerhetspolitik som grundas på en utveckling av medlemsstaternas ömsesidiga politiska solidaritet, på en identifiering av frågor av allmänt intresse och på förverkligandet av en ständigt ökande grad av samstämmighet i medlemsstaternas åtgärder.”

17.12.2007 SV Europeiska unionens officiella tidning C 306/25

b) Punkt 2, numera punkt 3, ska ändras på följande sätt:

i) I första stycket ska följande ord läggas till i slutet:

”... och ska respektera unionens åtgärder på detta område.”

ii) Tredje stycket ska ersättas med följande: ”Rådet och den höga representanten ska dessa principer följs.”

28. Artikel 12 ska ersättas med följande:

”*Artikel 12*

Unionen ska föra den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken

a) genom att fastställa de allmänna riktlinjerna,

b) genom att anta beslut som innehåller

i) de åtgärder som ska vidtas av unionen,

ii) de ståndpunkter som ska intas av unionen,

iii) de närmare bestämmelserna för genomförandet av de beslut som avses i leden i och

ii,

och

c) genom att stärka det systematiska samarbetet mellan medlemsstaterna om deras politik.”

29. Artikel 13 ska ändras på följande sätt:

a) I punkt 1 ska orden ”... bestämma principerna och de allmänna riktlinjerna för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken ...” ersättas med ”... identifiera unionens strategiska intressen, ange målen och fastställa de allmänna riktlinjerna ...”, och följande mening ska läggas till: ”Det ska anta nödvändiga beslut.”; följande stycke ska läggas till:

”Om den internationella utvecklingen kräver det, ska Europeiska rådets ordförande sammankalla ett extra möte i Europeiska rådet för att fastställa den strategiska inriktningen av unionens politik inför denna utveckling.”

b) Punkt 2 ska utgå, och punkt 3 ska betecknas punkt 2. Första stycket ska ersättas med följande: ”Rådet ska utforma den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och fatta de beslut som behövs för att fastställa och genomföra denna på grundval av de allmänna och strategiska riktlinjer som Europeiska rådet har fastställt.” Andra stycket ska utgå. I tredje stycket, numera andra stycket, ska orden ”... skall säkerställa ...” ersättas med ”... och unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik ska säkerställa ...”.

C 306/26 SV Europeiska unionens officiella tidning 17.12.2007

c) Följande nya stycke ska läggas till:

”3. Den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken ska genomföras av den höga representanten och medlemsstaterna med utnyttjande av nationella resurser och unionens resurser.”

30. Följande nya artikel 13a ska införas:

”*Artikel 13a*

1. Unionens höga representant för utrikes frågor och säkerhetspolitik, som är ordförande i rådet i konstellationen utrikes frågor, ska genom sina förslag bidra till utformningen av den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och se till att de beslut som antas av Europeiska rådet och rådet genomförs.

2. Unionen ska företrädas av den höga representanten i frågor som rör den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Den höga representanten ska på unionens vägnar föra den politiska dialogen med tredje part och framföra unionens ståndpunkt i internationella organisationer och vid internationella konferenser.

3. När unionens höga representant uppfyller sitt mandat, ska han eller hon stödja sig på en europeisk avdelning för yttre åtgärder. Denna avdelning ska samarbeta med medlemsstaternas diplomattjänster och ska bestå av tjänstemän från berörda avdelningar inom rådets generalsekretariat och kommissionen samt utsänd personal från medlemsstaternas nationella diplomattjänster. Hur den europeiska avdelningen för yttre åtgärder ska organiseras och arbeta ska anges i ett beslut som antas av rådet. Rådet ska besluta på förslag av den höga representanten efter att ha hört Europaparlamentet och efter kommissionens godkännande.”